

A futballszurkolói szubkultúra

A magyar labdarúgás és a média kapcsolata

Jelige: JSA 719

2014.12.01.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. A téma kifejtése, a dolgozat felépítése	5
3. Huliganizmus	7
3.1 Heyssel.....	8
3.2. Hillsborough	9
3.3 Napjaink	10
3.4 Magyarország	11
4. A magyar sajtóról röviden	15
5. Újságcikkek elemzése.....	16
5.1 Magyarország-Izrael	16
5.2 A büntetés	17
5.3 Magyarország-Románia zárt kapuk mögött	19
5.4 Románia-Magyarország, a visszavágó	19
6. Büntetések sorozata	21
7. A másik oldal	26
8. A kérdőív	31
8.1 Demográfiai kérdések	31
8.2 Szurkolói aktivitás	32
8.3 Elégedettség	34
8.4 Biztonság	36
8.5 A hipotézis visszaigazolása	36
8.6 Szurkolói motivációk	36
9. Összegzés.....	41
Melléklet	43
A beérkezett válaszok:	46
Felhasznált irodalom:.....	54

1. Bevezetés

A futball szó hallatán a legtöbbeknek a szebbnél szebb gólok, izgalmasabb mérkőzések jutnak eszébe. Aki látta, sosem fogja elfelejteni a Ferencváros bejutását a Bajnokok Ligája csoportkörébe, Ronaldinho szabadrúgásgólját Anglia ellen a 2002-es világbajnokságon vagy akár Arjen Robben szimbolikus mennybemenetelét, mikor a Bajnokok Ligája 2013-as döntőjén az utolsó percben lőtte be a győztes gólt azután, hogy az előző évben mindent elrontott, amit el lehetett. Persze ezek ellentéte is előfordult már: elég, ha csak a svéd Zlatan Ibrahimovic utolsó perces góljaira gondolunk a magyar válogatott ellen.

Ez persze csak a futball világának egy része. A másik oldalon ott állnak a szurkolók, akikért valójában az egész történik. Akik (jobb esetben) kilátogatnak a mérkőzésekre, akik buzdítják a csapatokat, akik megveszik a különböző relikviákat. Alapvetően a különböző szurkolótáborok igyekeznek erősen elkülönülni egymástól, de a lényegi jegyekben hasonlítanak egymásra, például a közösségben megjelenő egyfajta anonimitásban. Ez sokszor adott már táptalajt névtelen, a közvélemény szerint futballpályára nem való viselkedésre. Ez megváltozni látszik, többek közt a stadionok bekamerázásával is próbálják a rendbontókat kiszűrni. A különböző nézeteltérések nem mindig oldhatók meg a lelátók fokozott figyelésével. Az UEFA (Európai Labdasúgó-szövetség) legújabb tagja, Gibraltár például nem kerülhetett a 2016-os Európa-bajnokság selejtezői során egy csoportba Spanyolországgal, területének hovatartozásáról szóló vita miatt.

Ennél súlyosabb a helyzet Örményország és Azerbajdzsán között az utóbbi területén fekvő, fegyveres konfliktus alapját is képező de facto autonóm, Hegyi-Karabah nevű tartomány miatt. A terület Azerbajdzsán része, de szinte kizárólag örmények lakják, a két ország közti határokat lezárták és továbbra is hatalmas a feszültség a két nép között. Emiatt a két válogatott semmilyen nemzetközi selejtezőn nem kerülhet egy csoportba.¹

Ezek a példák is mutatják, hogy egyszerű rivalizálásnál néha jóval többről van szó. Példának okáért említhető Magyarország és Románia összesorsolása, de akár két déli szomszédunké is. A 2014-es világbajnokság selejtezői során Horvátország és Szerbia találkozott. A délszláv háború okán két nép között a viszony korántsem baráti. Biztonsági okokból sem a zágrábi, sem a belgrádi mérkőzésen nem jelenhettek meg vendégszurkolók!²

¹ BBC: Gibraltar given full UEFA membership at London Congress (<http://www.bbc.com/sport/0/football/22657481>, letöltve: 2014.11.24.)

² Origo: Nem zúghat az Öld meg a szerbet (<http://www.origo.hu/sport/focivilag/20130321-a-futball-lenne-a-foszereplo-a-szerbhorvat-vbselejtezon.html>, letöltve: 2014.11.24.)

A szurkolókra visszatérve: találkozhatunk a szurkolás már-már művészi kivitelezésével vagy egyszerűen csak fantasztikus hangulatára. Akadnak „oroszlánbarlangok”, ahol az ellenfél játékosai számára szinte bénító hangorkánnal lehet találkozni. Ilyen például a Santiago Bernabeu Stadion (Real Madrid), a Signal Iduna Park (Borussia Dortmund), a korábbi Albert Flórián Stadion (Ferencváros). Hajdú B. István, az Eurosport kommentátora kérdésekre, melyben a lehangulatossabb stadionnal kapcsolatban érdeklődtem, gondolkodás nélkül az Anfield Roadot, a Liverpool otthonát említette. A nagyobb szurkolótáborok idegenben is tudnak hatalmas hangulatot teremteni, az interneten például több helyütt elérhető amatőr felvétel a 2013-as Bajnokok Ligája sorozat döntőjéről, amikor a Bayern München szurkolói a Stern des Südens című dalt, a csapat himnuszát éneklék.

Természetesen ezek Magyarországon is megjelennek, bár a mérkőzések gyenge nézőszámai miatt kevésbé észlelhetően. Mindazonáltal a Ferencváros vagy éppen a Diósgyőr mérkőzésein már-már hagyományosan jóval többen jelennek meg, mint más csapatok esetében. Kiemelhető a Debrecen is, bár esetükben kisebb sikertelenség esetén jelentősen csökken a nézőszám, ahogy a Haladásnál is. A Debrecen mellett az utóbbi tíz évben három csapat nyert bajnokságot, közülük a Videoton és a Győr is néhány ezres átlagos nézőszámot tud felmutatni, míg az MTK esetében nem éri el a 2 ezer főt sem³. A kisebb csapatoknál ennél alacsonyabb érdeklődésről beszélhetünk. Nem ritka az ötszáz fő alatti látogató, illetve a 2013-2014-es szezonban az is előfordult, hogy a Pécs-Pápa mérkőzésen egyetlen vendégszurkoló volt jelen, aki egyébként Pécssett tanult, neve pedig még a közvetítésben is elhangzott.⁴ Ezzel együtt elmondható azonban, hogy a labdarúgás Magyarországon éppúgy élenjáró népszerűségű sportág, mint Európában és a Föld nagy részén. Ehhez éppúgy hozzátartoznak az emlékezetes szurkolási szokások, mint a különböző botrányos esetek is, sajnos.

A labdarúgás és a média kapcsolata rendkívül fontos, hiszen a média alapvető befolyással bír a közvéleményre. A mérkőzések látogatottsága és a média kapcsolatát illetően nem találkoztam még az általam elvégzett kutatáshoz hasonlóval. A téma jelentőségét alátámasztja, hogy a világ legnépszerűbb sportága hazánkban is élenjáró, a közbeszéd részét is képezi. Magyarországon a 19-20. század fordulóján a futball megjelenésével először fordult elő a sport életében, hogy egyik hétről a másikra nagy tömegek láthattak sporteseményt.⁵

³ Csakfoci: Emelkedett az NB I nézőszáma - ennyien jártak meccsre a csapatoknál (<http://www.csakfoci.hu/fradi/dvfk/node/166139>, letöltve: 2014.06.06.)

⁴ BAMA: A magányos pápai drukker (<http://www.bama.hu/baranya/sport/a-maganyos-papai-drukker-517095>, letöltve: 2014.06.06.)

⁵ SZEGEDI Péter: A gyűlölet tengere. Századvég. 2006, 42. sz.

2. A téma kifejtése, a dolgozat felépítése

A szurkolói kultúra, maga a szurkolás és természetesen a magyar labdarúgás egésze nagy teret kap a médiában, politikai hovatartozástól függetlenül is. Ezek egyike a következő mondat, ami a legjobban reprezentálja a labdarúgás helyzetét a mai magyar médiában: „Az MLSZ szerint sokan azért nem járnak bajnoki meccsre, mert riasztja őket az ott tapasztalt sportszerűtlenség, gyűlölethullám”

Állításom szerint a fenti mondat nem fedti a valóságot, a magyar médiában a futballszurkolókról és a stadionokba rendszeresen kilátogatókról kialakított kép eltúlozva, torzán jelenik meg, nem mutatja meg a valóságot a mérkőzésre járási (illetve a mérkőzésre nem járási) szokásokkal kapcsolatban.

Dolgozatomban elsőként a futball huliganizmus hátterét mutatom be, ami alapján közelebbi képet lehet kapni a témával kapcsolatosan. Külön fontos az a két esemény (Heysel, Hillsborough), amelyek kapcsán a világ leginkább megismerkedhetett a jelenséggel. Igaz, utóbbi esetében az álláspont az elmúlt több mint két évtized alatt megváltozott, ez a következő oldalakon szerepelni is fog. Fontos, hogy Magyarországon, illetve Magyarországgal kapcsolatosan mely események voltak azok, amelyeket mindenképpen fontos leírni. Ezek kevésbé voltak súlyosak, mint a fent említett két eset, de hozzájárultak ahhoz, hogy a ma is ismert kép kialakuljon a lakosságban és a médiában.

A médiában kialakult kép vizsgálatához egyfelől a sajtótermékeket hívom segítségül. Elsőként röviden bemutatom a magyar labdarúgás médiában való megjelenési helyeit a televízió és a nyomtatott sajtó szintjén.

A következő, a vizsgálat szempontjából fontos rész az írott sajtóban megjelent írások kerülnek elemzésre. Ezekkel kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy nem csak és kizárólag sporttal foglalkozó médiumok jelennek meg a következő oldalakon. Mivel a legtöbben nem a Nemzeti Sportot (mint egyetlen sportnapilapot) vagy az online sportoldalakot használják egyedüli tájékoztató forrásként, ezért fontos bemutatni a másutt fellelhető tartalmakat is.

A cikkek elemzését a mai képet meghatározó, 2012-ben lejátszott Magyarország-Izrael mérkőzéssel kapcsolatos írásokkal kezdem, ezután pedig a mérkőzésen tapasztalt rasszista megnyilvánulások miatt kirótt büntetéssel és az ennek kihirdetését követő írásokra térek ki.

A büntetés által leginkább érintett mérkőzés a Magyarország-Románia világbajnoki selejtező volt, ugyanis ezt volt kénytelen válogatottunk zárt kapuk mögött játszani, így erre is külön fontos kitérni, illetve arra a sokszor figyelmen kívül hagyott esetre is, amikor a CFR Cluj-Rapid Bucuresti mérkőzésen a vendégszurkolók egy magyar zászlót égettek el a lelátón.

Az előbb említett büntetéssel egy időben kezdte a Magyar Labdarúgó Szövetség (MLSZ) szigorítani a különböző rendbontásokkal kapcsolatos szankciókat, ami a médiában is nagy teret kapott. Ezek közül nem mindet emelem ki, mivel gyakorlatilag minden bajnoki forduló után pénzbírsággal sújtottak különböző csapatokat, de a legfontosabbakat és a legnagyobb visszhangot kiváltóakat mindenképpen említem, illetve a kötelezően bevezetett klubkártyát is, valamint az utóbbit támadó, a magyar labdarúgás körülményeit inkább kritizáló oldalt is. Ez lényegesen kisebb számú írást jelent, de több érdekes közülük a kiemelésre.

Ezzel együtt természetesen a legfontosabb a közvélemény, hiszen ők alkotják azt a sokaságot, amelyből kikerül a mérkőzésre járók tömege. Kérdés, hogy az ő álláspontjuk mennyiben egyezik azzal, amivel a sajtóban találkozhatunk?

A vizsgálathoz online kérdőívet készítettem, amelyet 476 személy töltött ki. Terjesztéséhez több csatornát használtam fel, egyfelől a Facebook közösségi portált használtam fel erre (itt lehetséges nagy tömegekhez eljuttatni), illetve a munkahelyemen (egy call center) is kitöltötték a kollégák. A felmérés nem reprezentatív, mivel interneten nem lehetséges ennek kivitelezése, illetve gátat szabott ennek az is, hogy ismerőseim töltötték ki elsőként, később pedig az ő megosztásaik alapján tudott terjedni. Ezzel együtt a kérdőív a társadalom széles körét felöleli. Ugyanúgy kitöltötték például sport iránt kevésbé érdeklődők, mint minden mérkőzésre ellátogatók, 18 év alattiak és 60 év felettiak, fizikai munkások és irodai munkások.

Ezzel együtt tisztában vagyok a megoldás hátrányaival, hiszen azokhoz, akik nem rendelkeznek regisztrációval a Facebookon, nehezebben jutott el, azokhoz pedig egyáltalán nem, akiknek nincs internet hozzáférésük. Ezen felül – mivel elsősorban az ismerőseim által tudott terjedni – nem volt bizonyos, hogy a felhasználók minden rétegéhez, eljut, de az eredmények alapján végül így történt, így kiválóan használható válaszok alapján volt lehetőségem elvégezni a kutatás ezen részét.

A kutatással kapcsolatosan fontos, hogy a kérdőív 2014. január 22. és 2014. szeptember 9. között volt aktív, ezen két időpont között lehetett kitölteni. Mivel ekkoriban még nem volt kötelező a klubkártya használata, ezért a dolgozatban is csak érintőlegesen lesz szó róla.

3. Huliganizmus

Elsőként fontos tisztázni az ultra és a huligán fogalmak közti különbséget, mivel az utóbbi időben összemosódnak. Ultrának az a csoport számít, aki számára a csapatuk az első, akik akár hitelt vesznek fel, hogy mérkőzésre látogassanak. Akik a hangulatot biztosítják a stadionokban. A Magyar Lelátó Sportmagazin írásában arra a Ferencváros-Újpest mérkőzésre utalnak, amely során ferencvárosiak egy csoportja a rivális szektorába akart behatolni (erről később bővebben lesz szó), ezzel kapcsolatban emeli ki: az ultrák kétfólos vezetésnél „csináltak hangulatot”, a huligánok pedig „balhét”. A különbség ebből egyértelműen látható.⁶

A labdarúgás története során történtek a szurkoláson túl más események is a lelátókon. Afrikában, Ázsiában és Dél-Amerikában a mai napig életveszélyes stadionokban játszanak számos mérkőzést, többször lehet hallani leszakadó lelátókról is. Brazíliában előfordul, hogy lövések dördülnek, Argentínában pedig 1950 óta 250 halálos áldozata volt a labdarúgásnak. Európában is történtek hasonlóak: 1997-ben a Feyenord szurkolói különös kegyetlenséggel ölték meg a rivális Ajax vezérszurkolóját (rajtuk kívül még az Utrecht és a Den Haag táborát tartják különösen veszélyesnek). Oroszországban pedig legtöbbször megbeszélte létszámú, fegyvertelenül zajló verekedéseket tartanak.⁷ Természetesen minden hasonló esetnek vannak különböző okai is. A labdarúgás ugyanis egy igazi tömegsport. „Jelentős embertömegek egy zárt tér interaktív helyzetében egy szimbolikus harc közvetett résztvevőivé válnak.” A szurkoló a csapat által reprezentált közösséggel azonosul, egy mérkőzésen konfrontálódnak a csapatok által hordozott társadalmi jelentéstartalmak is.⁸ Másik megközelítésben említhető a közösséghez való tartozás is, mint a szurkolói élmény összetevőinek egyike.⁹

A szurkoló alapvetően önmagát a csapatával is azonosítja. Nem csak az a lényeg, hogy a tabellán minél előbb foglaljon helyet a csapat, hanem az is, hogy a különböző érzületek kifejeződésre jussanak. Hangsúlyosak az érzelmi-indulati tényezők is, az egyén indíttatásai, a

⁶ Magyar Lelátó Sportmagazin: Ultra vs. Huligán (<http://magyarlelatoblog.wordpress.com/2013/09/30/ultra-vs-huligan/>, letöltve: 2014.07.10.)

⁷ Fociklub: Futballhuliganizmus! – avagy az érem másik oldala (<http://www.fociklub.hu/2013/07/futballhuliganizmus-az-erem-masik-oldala/>, letöltve: 2014.07.10.)

⁸ HADAS Miklós-KARÁDY Viktor: Futball és társadalmi identitás* Adalékok a magyar futball társadalmi jelentéstartalmainak történelmi vizsgálatához (<http://www.c3.hu/scripta/scripta0/replika/1718/hadas.htm>, letöltve: 2014.06.05.)

⁹ KÖVESDI Gábor: A sportesemények vonzereje a fogyasztók számára. Szakdolgozat, BCE Gazdálkodástudományi Kar, Marketing és Média Intézet. 2011. 25. (http://publikaciok.lib.uni-corvinus.hu/publikus/szd/Kovesdi_Gabor.pdf, letöltve: 2014.06.05.)

közösségek hatásai is. A különböző szurkolóknál megjelenhet az osztályhovatartozásnak, a foglalkozásnak, a vallásnak is a jegyei, de akár politikai ideológia is.¹⁰

Mindazonáltal a társadalmi különbségek megjelenése is befolyásolta a lelátói viselkedést. „Az 1980-as évek elején Desmond Morris úgy látta, hogy a futballmérkőzések, mint nagy szociális események egy olyan rendszere épülnek, amely a vadászat, háború, vallásgyakorlaton és kollektív reprezentáción alapszik.” A különböző társadalmi problémák miatt is „a futball huliganizmus tekinthető a kedvenc szabadidős tevékenységétől megfosztott munkásosztály ellenállási mozgalmának” (Taylor)¹¹ A szurkolók nem egyeznek meg minden országban. Angliában és Olaszországban is a munkásosztályhoz köthető a huliganizmus. Németországban sok köztük a fiatal férfi a közép vagy a felsőbb osztályokból. Kelet-Németországban a háttér szociális tiltakozás és a kelet identitásválságából eredeztethető provokáció. Spanyolországban minden osztály megjelenik, regionálisan adódnak különbségek.¹² Olaszországgal kapcsolatosan érdemes megemlíteni, hogy politikai okai is vannak a szembenállásnak (például a Roma és a Lazio között). Itt történt Európában a legutolsó komolyabb botrány, amikor 2014. május 2-án, az Olasz Kupa döntőjén a Napoli szurkolói összecsaptak a rendőrökkel, egy ember pedig később belehalt sérüléseibe.¹³

„A média által a huliganizmusról alkotott kép a 80-as években változott meg, amikor az anarchikus csöcselékből magasan szervezett csoporttá vált, amely kocsmákban találkozik, hogy rendbontást szervezzon, amely identitását jelző ruhadarabokat visel és amely „tábornokok” és „hadnagyok” irányítása alatt áll”¹⁴ Ehhez a változáshoz nyilvánvalóan hozzájárultak a különböző, rendkívül tragikus események is.

3.1 Heysel

Az 1984-1985-ös Bajnokok Európa Kupája (BEK) sorozat döntőjét a Juventus és a Liverpool játszotta a brüsszeli Heysel Stadionban 1985. május 29-én. Az „UEFA rendezvények történetének legsötétebb órája” volt ez. Ekkoriban az angol stadionokban közel sem uralkodtak hasonló körülmények, mint manapság, a huliganizmus a mérkőzések része volt. 1984-ben a Liverpool az AS Roma ellen játszott a BEK döntőjében a római Stadio

¹⁰ HADAS Miklós-KARÁDY Viktor: Futball és társadalmi identitás* Adalékok a magyar futball társadalmi jelentéstartalmainak történelmi vizsgálatához

¹¹ TSOUKALA, Anastassia: Football hooliganism in Europe, Security and Civil Liberties in the Balance. Palgrave MacMillan, 2009. Párizs. 15-26

¹² SPAAIJ, Ramón: A Comparison of Six Western European Football Clubs. Vossiuspers Uva – Amsterdam University Press, 2006. Amsterdam. 32-36.

¹³ HVG: Meghalt egy olasz szurkoló, akit a kupadöntő előtt lőttek mellkason (http://hvg.hu/sport/20140625_Meghalt_egy_olasz_szurkolo_akit_a_kupadon/, letöltve: 2014.07.10.)

¹⁴ GIULIANOTTI, Richard-BONNEY, Norman-HEPWORTH, Mike: Football, violence & social identity. Routledge, 1994. London. 196.

Olimpicóban. A hazai fanatikusok felfegyverkezve várták a vendégeket, előre eltervelt módon támadva meg őket. Sokáig tartotta magát a pletyka, mely szerint 1985-ben Anglia legelvetemültebb csoportjai is a Heysel felé vették az irányt, azonban ezt sosem bizonyították be.

A két együttes szurkolóit eredetileg egy fél stadion választotta el, de miután a belgák a liverpooli szektor mellett egy semleges részt is kijelöltek (ami ellen mindkét klub tiltakozott és ahova végül többségében olaszok váltottak jegyet), várható volt a botrány az elavult, omladozó helyszínen. Ezt tetézte a túlsúfolt liverpooli szektor és az, hogy több szurkoló lerészegedve, néhányan érvényes jegy nélkül jutottak be. A katasztrófa dobálózással kezdődött. Petárdák, rakéták, a stadionból letört kódarabok (annyira rossz állapotban volt a Heysel, hogy ezeket könnyedén meg lehetett szerezni) repkedtek. A kezdőrúgás pillanatára szinte tarthatatlan állapotok uralkodtak, ekkor az angolok betörték az olasz szektorba. Az 1980-as évek közepén ez megszokott volt a szigetországbán, ezt azonban az olaszok nem tudták, így azt sem, hogy a „szokás” szerint kisebb csetepaté után visszahúzódik a támadó fél. Menekülni kezdtek, nekipréselődtek a szemközti falnak, ami viszont nem bírta a nyomást és átszakadt. 32 olasz, 4 belga, 2 francia és 1 ír szurkoló veszítette életét, legalább hatszázan megsérültek. Közben a Juventus szurkolói a pálya másik feléről elkezdtek a liverpooliak felé rohanni. A (még) nagyobb tragédiát meg tudták előzni, de a büntetés meghatározta az angol labdarúgás jövőjét: a Liverpool szurkolóit tették felelőssé (a rendőrség és a stadion üzemeltetőinek felelősségét sosem vizsgálták), ezért az UEFA az összes angol klubcsapatot eltiltotta a nemzetközi kupáktól. Végül ez öt évig állt fenn (a Liverpool esetében pedig hat évig). A mérkőzést lejátsozták, a Juventus semmit sem sejtő játékosai pedig 1-0-ra győztek, a Heyselben pedig nem rendeztek többé futballmérkőzést, 1995-ben pedig le is bontották. A következmények pedig ismertek: az angolok nagy hangsúlyt fektettek a hazai sikerességre, sok helyütt bevezették a tagsági igazolványt, amely nélkül nem lehetett jegyet vásárolni, azonban az átfogó reformig a Hillsborough-tragédiáig várni kellett.¹⁵

3.2. Hillsborough

„Justice for the 96” – énekelte több, mint két évtizeden keresztül a Liverpool közönsége, ugyanis a Hillsborough-ban történt eseményekért is őket tartották felelősnek. 1989. április 15-én a modern európai labdarúgás mélypontja következett be a Sheffield Wednesday pályáján. Öt, egyenként 1600-1600 ember befogadására alkalmas (1988-ban csökkentették 2200 főről) szektorban helyezték el a liverpooli szurkolókat. Két szektor (3,4) már tele volt fél órával a

¹⁵ NÉMETH Nóra: A Heysel-tragédia (<http://mipszi.hu/cikk/090708-heysel-tragedia>, letöltve: 2014.07.10.)

mérkőzés előtt, amikor a rendőrség megnyitotta a kapukat és újabb szurkolók érkeztek. Az elől állókat a pályát védő vasrácsnak nyomták, sokan próbáltak átmászni, azonban 96 néző életét vesztette, 700-nál többen pedig meg is sérültek.¹⁶

2012. szeptember 12-én, a tragédiát újra megvizsgáló bizottság jelentése alapján maga David Cameron brit miniszterelnök kért bocsánatot a Liverpool közönségétől, ugyanis kiderült: a rendőrök szándékosan próbálták rájuk hárítani a felelősséget.¹⁷

Angliában nagyon nehezen tudták megfékezni a rendbontókat. Ezt kiválóan példázza James Bannan könyve (Beépített huligán)¹⁸ is, amelyben a legkeményebb tábor, a Millwall tagjai közé épült be és segítette a rendőrség munkáját. Azóta természetesen nagyot változott a helyzet, de 2009. augusztusában a Millwall és az örök rivális West Ham United mérkőzésén így is 200 rohamrendőr és 40 lovas rendőr teljesített szolgálatot. Egy embert megkéséltek, a pályarohanó szurkolók miatt pedig kétszer is meg kellett szakítani a mérkőzést. A 2008-2009-es évben az angol stadionokból egyébként 83 embert tiltottak ki, Danny Scriven postás pedig 15 hónapos börtönbüntetést kapott azért, mert társaival szétverte a rivális Arsenal törzskocsmáját.¹⁹

3.3 Napjaink

„A nézőtér egésze lumpenesedik, s ez elmosza a határt az úgynevezett normál szurkolók és a szélsőséges szurkolók között.” A hagyományos rendbontók mellett megjelentek a szervezett ultrák és a „kváziszurkolók” is. Utóbbiak egyénként vagy kis csoportban lépnek akcióba, viselkedésük gyakran függetlenedik a gyepen zajló eseményektől és térben sincsenek elkülönülve a többi szurkolótól (gyakorlatilag nem is a labdarúgás kedvéért járnak a stadionokba). „Szolidabb rendes szurkolók, ha csak tehetik, elszigetelődnek, s kimenekülnek a futballhuligánok és a kváziszurkolók kettős szorításából.” A gazdasági gondok is a szélsőséges magatartások terjedését segítik. Megjelennek a bűnbakkereső és elfogult viselkedések, amelyek hiába nem a futballpályáról eredeztethetőek, mégis az lesz az ideális színtér a megjelenésükre.

„A szurkolótáborok a találkozók (meccsek) igen változatos tétjeitől és tartalmától függetlenül rendszerint úgynevezett mezei szurkolókból, csatlakozott tagokból és az adott

¹⁶ The Report of the Hillsborough Independent Panel (www.official-documents.gov.uk, letöltve: 2014.07.10.)

¹⁷ GIBSON, Owen-CONN, David-SIDDIQUE, Haroon: Hillsborough disaster: David Cameron apologises for 'double injustice' (<http://www.theguardian.com/football/2012/sep/12/hillsborough-disaster-david-cameron-apologises>, letöltve: 2014.07.10.)

¹⁸ Bővebben: BANNON, James: Beépített huligán. Candover, 2013. Budapest

¹⁹ Origo: Stadionon kívül még dúl a futballhuliganizmus Angliában (<http://www.origo.hu/sport/focivilag/20100825-stadionon-kivul-meg-dul-a-futballhuliganizmus-angliaban.html>, letöltve: 2014.07.10.)

szurkolótábor magjából: a kemény magból állnak. Rendszerint legfeljebb kispolgárok, többnyire munkások gyerekei, általában a társadalomban még nem pozicionált, lazán vagy egyáltalán nem integrált fiatal emberek, család nélküliek és alapvetően fiatal férfiak. Mintakereső kiskamaszok, mintakövető nagykaszkok és mintaadó fiatal férfiak, az esetek többségében nem nők. Nagyon ritkán fordul elő egy-egy fiú mellett egy-egy hozzácsapódott lány, aki, hacsak nem szerves tagja egy-egy marginális csoportnak, szintén laza integrációt képvisel. Zömében ugyanis számukra a futball férfibuli, az erő és erőszak felvonulása, ünnepe, kifejeződése. A szereplők legfontosabbja ezt követően maga a csapat, illetve a mindenkori ellenfél, amely játéka körül szerveződik a vágyott eseménysor. Őket veszi körül a mindig más és más összetételű, lelkesültségű, indulati fűtöttségű szurkolói tábor, vagy pontosabban szólva a szurkolói táboroknak a meccsek éppen aktuális szereplőire kivetített értékek szerint szerveződő különböző láncolata, rendszere.” Rajtuk kívül megjelenik a karhatalom (katonák, rendőrök, biztonsági őrök, tűzoltók), a rendezők (stadion személyzete), a klubvezetőség.²⁰

Persze amellet, hogy az egyes szurkolók különbözőek, találkozhatunk egyforma jelenségekkel. Sokaknak az egész heti munka után a hétvégi mérkőzés a hét fénypontja, ami kirángatja a gondok közül. Kiengedhetik a keserűséget, a gőzt, egyszerűen jobb kedvük lesz.²¹ Ez nagyrészt minden korszakban egyezik, de a huliganizmus esetén nem feltétlenül. „A futballhuliganizmus szociológiai közelítésében minden korszakban a társadalom sajátos csoportkultúrái (ezek többnyire marginális kultúrák) közül, sajátos szempontok (ezek többnyire az erő, a rasszizmus, a xenofóbia, a férfiasság, az identitáskeresés) szerint szelektálódók, és az éppen érvényes társadalmi-politikai-gazdasági viszonyokat tükröző futballvilág (médiakiszolgáltatottság, prosperitás, piacosítottság, stb.) találkozási zónájában képződő jelenség.”²²

3.4 Magyarország

Nem csak külföldön, de Magyarországon és Magyarországhoz kötődően is több olyan esemény történt, amelyeket itt meg kell említeni. A 20. század elején kevésbé a szurkolók, inkább a játékosok viselkedése volt aggályos, ahogy Szegedi Péter is írja. 1902-ben például egy csatár életét vesztette egy nappal azután, hogy az ellenfél kapusával ütközött. Nem voltak ritkák a „Rúgd szét!”, „Lökd föl!”, „Tipord le!” bekiabálások sem, miután egyre több néző

²⁰ SZABÓ János: A siker parazitái (<http://www.valosagonline.hu/index.php?oldal=cikk&cazon=103&lap=0>, letöltve: 2014.07.10.)

²¹ Prof. SZABÓ János: Futballhuliganizmus. PolgArt, 2003. Budapest. 161.

²² Prof. SZABÓ János: Futballhuliganizmus. PolgArt, 2003. Budapest. 336.

látogatott ki a pályákra. Előfordult, hogy fával, kövekkel dobálták a játékosokat, 1921. december 11-én egy MTK-Kispest mérkőzésen boxerrel verték ájulásig a játékvezetőt. Ekkoriban azonban már több rendőr bevetésével igyekeztek elébe menni a különböző incidenseknek, amelyekből ettől függetlenül akkoriban sem volt már hiány.²³ A különböző konfliktusok közül persze előfordult néhány alaptalan is, Nyíregyházán korábban úgy gondolták, hogy a debreceni egyesületek el akarják lehetetleníteni a működésüket, ebből a mai napig fennálló rivalizálás alakult ki.²⁴ Alapvetően Magyarországon a Ferencváros és az MTK számítottak örök riválisnak, egészen 1930-ig, amikor az Újpest bajnok lett. 1950-től a lila-fehérek és a zöld-fehérek közti viszony végképp elmergesedett, mikor az államhatalom belenyúlt a sportéletbe.²⁵ Diktatúrákban egyébként gyakran előfordul, hogy a politika beleszól a sport működésébe, így a futballéba is.²⁶

Nem csak a múlt század elején, hanem az előző végén, az elmúlt 20 évben is több nagy botrány volt. A magyar futball-huliganizmus kezdetét 1990-re datálják, amikor a Vác-Ferencváros mérkőzésen tömegverekedés tört ki.²⁷ Legtöbbször egyébként a Ferencvárossal kapcsolatban szoktak a különböző botrányosnak mondott eseményekről beszámolni. Az NB1.hu nem kevesebb, mint 38 esetet szedett össze 1990 és 2009 között, amelyben a zöld-fehérek szurkolói érintettek voltak. Ahhoz képest, hogy 1997-ben még „Az ÚTE-FTC mérkőzés alatt a szurkolók tüzet gyújtottak, a lelátó kerítését széttörték, betondarabokat dobáltak. A rendőrség a mintegy 200-250 fős tömeg pályára jutását könnygázzal akadályozta meg, 12 főt előállítottak,”²⁸ mára megváltozott a helyzet. „Kétségtelen, hogy a Fradi-Újpest összecsapás nem számít teljesen biztonságos programnak, de az utóbbi években az indulat a lelátókra korlátozódik és ott is csak verbális formában mutatkozik meg. Az 1997-es balhé óta gyakorlatilag nem volt komoly összecsapás a két tábor között, viszont a kereskedelmi tévék jóvoltából minden évben megnézhetjük a sok évvel ezelőtt készített képsorokat, mintegy mesterségesen generálva a közhangulatot.”²⁹ Részben egyébként a rendszerváltás után

²³ SZEGEDI Péter: Rúgd szét, lökd föl, tipord le! Futball-huliganizmus a századfordulótól a harmincas évekig. Népszabadság 2003.03.08.

²⁴ SZEGEDI Péter: A gyűlölet tengere. Századvég. 2006, 42. sz.

²⁵ Könyves Blog: A Fradi-Újpest mindig futballháború volt (http://konyves.blog.hu/2013/03/10/fradi_ujpest_449, letöltve: 2014.07.10.)

²⁶ Prof. SZABÓ János: Futballhuliganizmus. PolgArt, 2003. Budapest. 340.

²⁷ FREYER Tamás: A rendvédelmi erők harca a futball-huliganizmus ellen Magyarországon. Ph.D. értekezés, Semmelweis Egyetem Doktori Iskola, Semmelweis Egyetem, Testnevelési és Sporttudományi Kar, Nevelés- és Sporttudományi Doktori Iskola. 2004.

²⁸ NB1.hu: Fradi: két évtized, több tucat balhé (<http://www.nb1.hu/hirek/fradi-ket-evtized-tobb-tucat-balhe>, letöltve: 2014.07.10.)

²⁹ Sport365: Fradi-Újpest: balhé és műbalhé, ami politikával kezdődött (<http://sport365.hu/magyar-foci,labdarugo-nb-i,fradi-ujpest-balhe-es-mubalhe-ami-a-politikaval-kezdodott-minden-heten-haboru-5-resz,19809,2014.07.10>.)

megszaporodott incidenseket az is okozta, hogy a jog, a sportszféra és a politika sem tudta kezelni a huliganizmus kérdését. Persze ettől függetlenül az FTC-MTK vagy az Újpest-MTK már a kettős rangadók idejében sem múlhatott el antiszemita megnyilvánulások nélkül.³⁰ Egy önmagát Árpádként bemutató szurkoló a következőt mondja el: „Azokat a balhékat, amelyekről a bulvársajtó ír, az alkohol szervezi le és ezt mindkét tábornak a legalja művel. De vannak korrekt módon lebeszélte bokszt is, manapság egyre inkább ezek jellemzőek” ezzel arra utal az interjúalany, hogy a táborok megbeszélnek egymás közt, hogy hol, mennyien találkoznak és ott rendőrök, média nélkül megütköznek, fair módon.”³¹

Néhány botrány példaképp: az 1992-es Slovan Bratislava-Ferencváros mérkőzésen történt az egyik legismertebb. „A szlovákok megmutatták, hogy ki az úr Pozsonyban, a stadion környékén, a lelátón és a gyepen is.” (Index). A Ferencváros pocskék formában érkezett a BEK selejtezőjére, a Slovan 4-1-re győzött.³² A gondok már a mérkőzés előtti napon megkezdődtek, amikor szlovákok nemzeti önértetének állítólagos megsértése miatt egy borozóban 40 szurkolóra csaptak le a kommandósok, közülük 21-et előállítottak. Másnap már a kezdés előtt megtámadták a magyar szurkolókat (adáson kívül), a 60. percben már az élő közvetítésben is látni lehetett, hogy verik a kommandósok a magyar szurkolókat, akik hivatalosan 1500 jegyet kaptak, de a valóságban jóval többen voltak jelen. Sok felvidéki magyar is kilátogatott, hogy a Ferencvárosért szorítson. Az ismert humorista, Farkasházy Tivadar nyilatkozata szerint „előre kitervelt magyarverés” történt, ami a mérkőzés után is folytatódott. Hasonló véleményen volt a Ferencváros akkori vezetőedzője, Nyilasi Tibor is.

A két ország között egyébként is feszült volt a viszony a Bős-Nagymaros környéki események és a Duna elterelése miatt is, illetve a mai napig is fennálló, felvidéki magyar kisebbségi kérdések miatt is, a mérkőzést övező botrány pedig az Egyesült Államokig is eljutott. A politikus Tom Lantos ezt egy üzenetként értelmezte: „Ne lépjete ki a sorból, a rendőrség a mi kezünkben van” – mondta, utalva az erősödő szlovák nacionalizmusra. A vélemények szinte teljesen egybehangzóak voltak, mindenhol előre kitervelt magyarverésként jelent meg a hír, a Magyar Nemzetben pedig egyenesen csapdát emlegettek az eseményekkel kapcsolatban. Az UEFA döntése alapján egyébként a Slovan és a Ferencváros is 15-15 ezer

³⁰ VAS Gábor: Futballhuliganizmus itthon és külföldön: csürhecsörte (http://magyarnarancs.hu/belpol/futballhuliganizmus_itthon_es_kulfoldon_csurhecsorte-62087, letöltve: 2014.07.10.)

³¹ Origo: Főváros-vidék ellentétből ered a Fradi-Újpest gyűlölet (<http://www.origo.hu/sport/magyarfoci/20100430-fradi-ujpest-szurkolo-ellentet-leszervezett-bunyo.html>, letöltve: 2014.07.10.)

³² Index: 1992: kommandósok szétverik a magyar szurkolókat Pozsonyban (http://index.hu/belfold/tegnapiujsg/2008/09/16/1992_szlovak_kommandosok_szetverik_a_magyar_szurkoloka_t_poszonyban/, letöltve: 2014.07.10.)

svájci frankos büntetést kapott, utóbbi azért, mert a hivatalos álláspont szerint szurkolói kiprovokálták az intézkedést (illetve visszaesőnek is számított). A visszavágóra egyébként a szlovák csapatot egy szurkoló, egy 16 éves fiú kísérte el, aki bátorságáért egy örökös bérletet kapott a csapatától, egyébként pedig semmiféle bántódása nem esett...

Erdemes megemlíteni egy súlyos esetet: „1999. május 23-án a Zalaegerszeg-Kispest mérkőzésre utazó kispesti szurkolók kb. 120-150 fős csoportja Balatonlellén verekedést provokált, kirakatokat tört be, gépkocsikat rongált meg. Az események során egy helyi vállalkozó az engedéllyel tartott önvédelmi fegyverével három lövést adott le a levegőbe, majd többet az őket megtámadó tömeg irányába. A lövések egy főt lábon, egyet pedig vesén találtak. A vállalkozó társa késsel két főt megsebesített a karján illetve a törzsén.”³³

2003-ban történt az NB1 eddigi legnagyobb botránya. Az utolsó forduló előtt a 63-63 ponttal állt a Ferencváros és az MTK is, mögöttük pedig a Debrecen (52) és az Újpest (52). Akkoriban az első helyezett indulhatott a Bajnokok Ligája, a második pedig az UEFA-kupa selejtezőjében. Újpesten 0-1-re az MTK vezetett, míg az Üllői úton döntetlen volt az állás, amikor közeledett a lefújás. A Ferencvárosi szurkolók közül többen a korlátokra másztak. Az állás egyik helyszínen sem változott: az MTK bajnok, a Ferencváros pedig második lett, a botrány óriási volt: a szurkolók betódultak a pályára és üldözőbe vették a játékosokat. Tököli Attilát is bántalmazták, aki el akarta hagyni ezért a Ferencvárost, Szentes Lázárt (a vendégek edzőjét) hátba rúgta egy randalírozó. Emellett a stadionban is kár esett. A Ferencváros 40 millió forintos pénzbüntetést kapott és három mérkőzésre betiltották a stadiont. Ezen felül hat pontos levonást is kiszabtak a következő szezonra, de ezt végül eltörölték.³⁴

Látható tehát, hogy nem minden zajlik a szövetségek elképzelése szerint az európai futballban, de sokat változott az elmúlt két évtizedben, így a magyar stadionokban sem történt az utóbbi években fizikai sérüléssel járó konfliktus. Korábban több első osztályú mérkőzésre is kilátogattam. A már lebontott, egyébként akkor telt házas Albert Flórián Stadionban egy Ferencváros-Újpest mérkőzésen nem észleltem veszélyforrást. Ami problémát jelentett, hogy a helyre szóló jegy szerinti szék gyakorlatilag megközelíthetetlen volt, ugyanis a lépcsőn (!) is álltak a szurkolók. Az egyetlen, a normálistól eltérő helyzet az volt, amikor egy, a két szektort elválasztó korláton álló szurkolótársam a vállamra lépett (majd bocsánatot is kért), illetve egy másik mérkőzésen az, hogy az a sor, amelybe a jegyem szólt, nem létezett, ugyanis a székeket

³³ FREYER Tamás: A rendvédelmi erők harca a futball-huliganizmus ellen Magyarországon. Ph.D. értekezés, Semmelweis Egyetem Doktori Iskola, Semmelweis Egyetem, Testnevelési és Sporttudományi Kar, Nevelés- és Sporttudományi Doktori Iskola. 2004.

³⁴ Sportgéza: Mindenki ütött mindenkit

(http://sportgeza.hu/sport/retrosport/2009/07/18/mit_tanultak_a_magyar_rendorok_a_bajoroktol/, letöltve: 2014.11.21.)

korábban (láthatóan nem erőszakkal) eltávolították. A vendégek szurkolóival semmiféle kapcsolatuk nem volt egyetlen alkalommal sem.

4. A magyar sajtóról röviden

Az ország egyetlen sportnapilapja, a Nemzeti Sport minden nap több oldalon keresztül foglalkozik a magyar labdarúgással. Ez előzetesek, elemzések, hírek, tudósítások, interjúk formájában jelenik meg. Vannak események, amikor ez változik és nem a hazai bajnokság jelenti a fő témakört, például egy világbajnokság alatt. Ilyenkor egy kicsit kevesebb oldal jut az NB1-nek, de megjelenést természetesen így is kap, ahogyan egyébként a 26. éve megjelenő, egyébként a színvonallal kapcsolatban jóval kritikusabb (a Nemzeti Sport újságírói kevésbé élesen fogalmaznak) Sport Plusz esetén is. Ennek a kiemelt szerepnek természetesen az a fő oka, hogy a legnépszerűbb sportág hazai bajnokságáról beszélünk. Az inkább fiatalokat célzó, szintén heti rendszerességgel megjelenő Képes Sportban egyébként szintén nagy szerepet kap, a 2011-ben megszűnt Sztár Sport esetén pedig nem egyszer a terjedelem 50%-át töltötte ki a magyar labdarúgás.

Azt is mindenképpen érdemes megjegyezni, hogy jelenleg a Formula-1-es világbajnokság mellett az NB1 a legnézettebb televíziós sportműsor. A 2014. április 4-én lejátszott Újpest-Ferencváros mérkőzést tartósan 346 ezer fő nézte, míg legalább egy percre 1 millió 50 ezer néző kapcsolt a Duna Televízióra.³⁵ Ezzel a csatorna átlagos nézettségének 2,5-szeresét produkálta a mérkőzés. Akkor látható igazán az érdeklődés nagysága, ha a Bajnokok Ligája sorozattal hasonlítjuk össze a nézettséget. A címvédő Bayern München és a világ egyik legnépszerűbb csapata, a Real Madrid a 2013-2014-es szezon elődöntőjében találkozott. 445 ezer tartós néző mellett 900 ezer fő kapcsolt legalább egy percre a Sport1-re, ami nézettségi csúcs volt.³⁶

Jelenleg a mérkőzéseket négy csatornán lehet követni. Az MTVA alá tartozó M1, illetve Duna Televízió és a Chello tulajdonában lévő Sport1, illetve Sport2 közvetít (továbbiakban SportTV). Előbbiek egyébként NB2-es mérkőzést is tűznek műsorra. Korábban ez csak a Ferencváros visszazsorolásakor történt meg, amikor a SportTV minden mérkőzését közvetítette a legnépszerűbb magyarországi csapatnak. A népszerűséget leginkább az mutatja, hogy amikor a zöld-fehér együttes visszajutott az első osztályba, a

³⁵ NB1shop.hu: Nagyon jó volt az Újpest-Ferencváros nézettsége a Duna TV-n (<http://www.nb1shop.hu/hirek/nagyon-jo-volt-az-ujpest-fradi-nezettsége-duna-tv-n>, letöltve: 2014.08.18.)

³⁶ Nemzeti Sport Online: Nézettségi csúcsot döntött a Bayern-Real (http://www.nemzetisport.hu/bajnokok_ligaja_2014_2015/bl-nezettségi-csúcsot-döntött-a-bayern-real-2332511, letöltve: 2014.08.18.)

2009-2010-es szezon első mérkőzését többen látták az Üllői úton, mint az összes többi stadionban összesen. A fentebb említett Formula-1 kissé kivételezett helyzetben van, hiszen a vasárnap délutáni sávban egyeduralkodó. 2012-ben az évadot záró, a világbajnokságról döntő Brazil Nagydíjat 2 millió 349 ezer néző látta legalább időszakosan.³⁷

5. Újságcikkek elemzése

5.1 Magyarország-Izrael

A következő részben a különböző írott sajtós anyagok elemzésére kerül sor. 2012. augusztus 15-én Magyarország Izraellel játszott barátságos mérkőzést. Ennek során néhány szurkoló iráni, illetve palesztin zászlót emelt a magasba, kifütyülte a vendégek himnuszát és megjegyzéseket tett vallási hovatartozására, származására. Az UEFA ellenőre nem tett megjegyzést jelentésében, az európai rasszizmus ellenes mozgalom (FARE), egy bécsi zsidó kör és a Simon Wiesenthal központ jelentette fel az MLSZ-t a FIFA (Nemzetközi Labdarúgó-szövetség) közlése szerint. 2013. január 8-án született döntés, amely alapján a következő tétmérkőzést, a Románia ellenit zárt kapuk mögött volt kénytelen lejátszani a válogatott. Ugyanekkor Bulgária is zártkapus mérkőzést játszott egy színesbőrű dán kifütyülése miatt.

Az UEFA abban az időben hirdette meg elképzeléseit a rasszizmus stadionokból való kirekesztésével kapcsolatban, a büntetések szigorodtak. Az alapvetően gazdasági, sportról nem sokat író (a magyar válogatotról, világbajnokságról többet írnak) HVG 2012.08.17-én „Rémisztő zsidózás a magyar-izraeli meccsen” című írásában kitér arra, hogy rasszista megnyilvánulások hangzottak el.³⁸ Az írás egy blogra mutat, ahol kiemelik, hogy a magyar gól után a legelső dolog a zsidózás volt. A „rémisztő” szó használata nem teljesen érthető. Másnap ugyanez „Mámoros zsidózás a lelátón” címmel jelent meg, megjegyezve, hogy az MLSZ elnöke, Csányi Sándor nem reagált az elhangzottakra.³⁹

A sporttal alig foglalkozó Gondola.hu oldal 2012.08.20-án „Izraeli lapok a szerdai focimeccsen történt antiszemita incidensekről” írásában hivatkozott az izraeli Haarec napilapban megjelentekre. Ebben írják, hogy a magyar hatóságok nem kértek bocsánatot a mérkőzésen történtek miatt. Említik a vendégcsapat néhány játékosának illetlen viselkedését a dohány utcai zsinagógában megtartott, holokausztról szóló előadáson. Az írás végén a

³⁷ Motorsport Csatorna: Csökkent a Forma-1 nézettsége (http://www.mcsatorna.hu/hirek/2013_02_18_csokkent-a-forma-1-nezettsége, letöltve: 2014.08.18.)

³⁸ HVG: Rémisztő zsidózás a magyar-izraeli meccsen (http://hvg.hu/itthon/20120817_Remisztő_zsidozas_a_magyarizraeli_meccsen, letöltve: 2014.09.01.)

³⁹ GOMPERZ Tamás: Mámoros zsidózás a lelátón (http://hvg.hu/velemenynyuzsog/20120818_Mamoros_zsidozas_a_lelaton/, letöltve: 2014.09.01.)

következő szerepel: „A Puskás Ferenc Stadionban rendezett meccsen nem történt rendbontás, a mérkőzés 1-1-es döntetlennel végződött.” Szerzőként MTI/Origo van feltüntetve. Az Origo egyébként ugyanerről az esetről egy pontos, véleményétől mentes hírrel jelentkezett, megemlítve benne a mérkőzésen elhangzottakat („a magyar szurkolók a lelátókról "mocskos zsidót" kiáltottak, Mussolinit méltatták, Palesztinát éltették, és az izraeli himnusz elhangzásakor hátat fordítottak a focipályának.”), illetve egy videót is mellékelve erről. Úgy tűnik, gyakorlatilag az összes magyar szurkolóról írnak.⁴⁰

2018.08.23-án a nem sport jellegű Mandiner oldalán „Hétköznapi rasszizmus” címmel jelent meg Hegyi Iván cikke, aki arról írt, hogy az egyes szurkoló táborok egyforma nyelvet kezdtek beszélni. Gyenge a színvonal és a hangulat is egyre vállalhatatlanabb. Főleg az első, de már a második miatt se járnak ki az emberek mérkőzésekre. Nem általánosít a rasszizmusra, hanem kiemeli a színvonal hiányát is.⁴¹

5.2 A büntetés

2013. január 8-án „Zsidózó szurkolók miatt büntették meg az MLSZ-t” címmel olvashattunk cikket a HVG-n: ez szólt a büntetésről. Antiszemiták, rasszisták a szurkolók. Szélsőséges csoportnak nevezik a cikkben azokat, akik zsidóztak. Említik, hogy a bolgárok is petárdázás és egy fekete játékosal szembeni rasszizmus miatt kaptak hasonló büntetést.⁴²

Az Index sportoldala, a Sportgéza másnap „Zsidózás miatt nem lesz bűdösrománózás” címmel jelentette meg írását. „....a magyar futball-válogatottnak zárt kapuk mögött kell lejátszania az év egyik legfontosabb meccsének ígérkező magyar-románt. Az MLSZ fellebbezett a „súlyos szankciók enyhítéséért, amelyet néhány tucat ember szélsőséges, a futball, és a fair play szellemétől teljességgel idegen megnyilvánulása okozott”. A magyar szövetség szerint az ítélet aránytalan és túlzó.” Pontos tényközlés, de érdekes, hogy annak ellenére, hogy a szurkolók egy kis csoportja volt okolható a stadionbezárásért, mégis már a címben általánosítanak arra, hogy a román nép szidásából állt volna a szurkolás.⁴³

Ugyanezen a napon a sporttal keveset foglalkozó (botrányosabb eseményeknél olyan médiumok is elkezdene a témával foglalkozni, akik egyébként szinte sosem teszik meg) Komment.hu „Kösz, hogy zsidóztatok” címmel jelentetett meg írást, amely valójában

⁴⁰ Gondola: Izraeli lapok a szerdai focimeccsen történt antiszemita incidensekről (http://gondola.hu/cikkek/82215-Izraeli_lapok_a_szerdai_focimeccsen_tortent_antiszemita_incidensekrol.html, 2014.09.01.)

⁴¹ HEGYI Iván: Hétköznapi rasszizmus (http://mandiner.hu/cikk/20120823_hegyi_ivan_hetkoznap_i_rasszizmus, letöltve: 2014.09.01.)

⁴² HVG: Zsidózó szurkolók miatt büntették meg az MLSZ-t (http://hvg.hu/sport/20130108_Zart_kapuk_magyar_roman/, letöltve: 2014.09.01.)

⁴³ Sportgéza: Zsidózás miatt nem lesz bűdösrománózás (http://sportgeza.hu/futball/2013/01/09/magyar_roman_zart_kapu/, letöltve: 2014.09.01.)

magával a büntetéssel keveset foglalkozik. „A FIFA döntése egyvalamire jó: meg kell tanulnunk, hogy a dolgoknak következményeik vannak. A Magyar Labdarúgó Szövetség nem hunyhat szemet a lelátókon történtek felett...” Egyetlenként említik, hogy a FIFA és az UEFA egyetlen célja, ezen megnyilvánulások távoltartása a stadionoktól, de azzal kevésbé törődnek, hogy kívül milyenek lesznek a következmények, visszaszorítja-e a döntés az antiszemitizmust. Kiemelik, hogy a „kutya sem” jár mérkőzésekre, illetve hogy a Premier League-ben az állóhelyek szűntek meg és jelentősen drágultak a jegyek, inkább színházra hasonlítanak a stadionok, mint futballpályára. Több pontatlanságot tartalmaz, hiszen nem igaz, hogy „a kutya sem” jár mérkőzésekre hazánkban, emellett az elhelyezés kevésbé befolyásolja a rendbontásokat, mivel Angliában valóban nincsenek állóhelyek, de például a Bundesligában (Németország) a mai napig a legnagyobb biztonsággal léteznek és működnek ilyen szektorok.⁴⁴

Szintén január 9-én írt a pályabezárásról a Cink.hu „Az elmúlt évek legnagyobb focihíre: a szurkolók zsidózása miatt zártkapus lesz a magyar-román vb-selejtező” címmel. Gyakorlatilag a FIFA döntésének helyesléséről szól, illetve kiemeli, hogy a szervezet ilyen szempontból fejlődik, ellentétben a magyar futballvezetéssel. A cím hatásvadász.⁴⁵ Népszabadság Online, 2013.01.17.: „Csányi: „A mi szégyenünk”: Csányi Sándor, az MLSZ elnöke elmondja, hogy a balhézőkat igyekeznek azonosítani és rajtuk behajtani a károkat. Találkozhatunk kis kiegészítésekkel „Valóságos antiszemita tüntetést rendező drukkerek” vagy az új stadionnal kapcsolatosan „Hogy hányszor telik meg egy évben a káprázatosnak ígérkező aréna, arról nem ejtett szót”.⁴⁶ A Sportgéza 2013.01.18-i írásában („Zárt kapus lesz a magyar-román futballselejtező”) a következőt olvashattuk: „A Nemzetközi Labdarúgó Szövetség (FIFA) fegyelmi bizottsága megbüntette a magyar szövetséget (MLSZ) a tavaly augusztus 15-i, Izrael elleni barátságos meccsen a szurkolók rasszista, antiszemita és politikailag provokatív viselkedése miatt.” Itt már általánosítással találkozunk (gyakorlatilag az egész közönségre utal a cikkíró).⁴⁷ Január 21-én a HVG-n „Barátságos zsidózás” címmel olvashattuk Kovács Zoltán (az ÉS főszerkesztője) írását. „A magyar pályákon rendszeres a rasszizmus” Kitér arra is, hogy nálunk a mérkőzéseken nem részt vevőket sem lehet

⁴⁴ INKEI Bence: Kösz, hogy zsidóztatok (<http://www.komment.hu/tartalom/20130109-kommentar-a-fifa-bunteteserol.html>, letöltve: 2014.09.01.)

⁴⁵ SZILY László: Az elmúlt évek legnagyobb focihíre: a szurkolók zsidózása miatt zártkapus lesz a magyar-román vb-selejtező (<http://cink.hu/az-elmult-evек-legnagyobb-focihire-a-szurkolok-zsidoza-1484151>, letöltve: 2014.09.01.)

⁴⁶ HEGYI Iván-PETŐ Péter: Csányi: „A mi szégyenünk” (http://nol.hu/sport/20130117-csanyi_a_mi_szegyenunk_-1359983, letöltve: 2014.09.01.)

⁴⁷ Sportgéza: Zárt kapus lesz a magyar-román futballselejtező (http://sportgeza.hu/futball/2013/01/08/zart_kapus_lesz_a_magyar-roman_vb-selejtezo/, letöltve: 2014.09.01.)

szidalmazni („A magyar válogatott ugyanis, akárkivel játszik, a meccs negyedig percében fölharsan a „ki nem ugrál, mocskos román, hej” (a román a nyolcadik percben szlovákra vált, majd vissza. És ez megy a meccs lefújásáig).”). Össze-vissza beszédnek tartja az MLSZ kommunikációját, mert egyszer azt állítják, hogy nem lehet kiemelni a rendbontókat a tömegből, máskor pedig azt, hogy maroknyian vannak. Az írás végére erősen általánosít.⁴⁸

5.3 Magyarország-Románia zárt kapuk mögött

A Magyarország-Románia mérkőzés előtt, március 22-én a Sportgéza „Magyar-román zárt kapuk mögött” címmel jelentetett meg cikket. Megemlíti a selejtezők lebonyolítását, hogy az 56-osok terén lesz a hivatalos meccsnézés és a következőt: „És lesz egy másik közös meccsnézés is. A stadion mellé egy magánszemély által szervezett rendezvényt jelentettek be a rendőrségnél, ahol bőrféjű és revizionista együttesek, és szurkolói ultrák jelezték a részvételt. (...) A rendőrség „minden tudomására jutott jogsértéssel szemben fel fog lépni. (...) – válaszolta megkeresésünkre az ORFK. (...) Nem sok kell ahhoz, hogy a következő rasszista szurkolás vagy egyéb botrány miatt a magyar válogatottat pontlevonással, a legrosszabb esetben kizárással büntessék.” Úgy tűnik, mintha a cikk írója már a mérkőzés előtt biztosan tudná, hogy rendbontások lesznek (nem voltak).⁴⁹ A HVG szintén aznapi, „Magyar-román meccs: az ultrák hangolnak, az MLSZ retteg” arról ír, hogy a szövetség fél attól, hogy a stadionnál balhé lesz. Az előzőhöz hasonló hangvételű írás.⁵⁰

5.4 Románia-Magyarország, a visszavágó

Amikor 2013. szeptemberében közeledett a visszavágó Bukarestben, ismét téma lett a labdarúgás. A Sportgéza 2013. szeptember 6-án „Amerikában is téma a román-magyar” című írásában egy, a New York Times-ban megjelent cikkről ír, ahol a román-, szlovákellenes jelenségeket is említene. Szabó Szilárd újságíró nyilatkozik, aki 100-200 „hülyét” említ a balhék forrásaként. „A két szurkolótábor közötti meglehetősen felfokozott hangulat háttérében a kettős állampolgárságról szóló törvényt, a trianoni békeszerződés miatt elvett területeket és a magyar radikális jobboldal megerősödését látják, de a mérkőzés a hazai szélsőséges szurkolók számára is remek lehetőség arra, hogy hangot adjanak nézeteiknek.”⁵¹

⁴⁸ KOVÁCS Zoltán: Barátságos zsidózás (http://hvg.hu/velemenynyuzsog/20130121_Baratsagos_zsidozas/, letöltve: 2014.09.01.)

⁴⁹ Sportgéza: Magyar-román zárt kapuk mögött (http://sportgeza.hu/futball/2013/03/22/harmincket_eve_nem_vertuk_romaniat/, letöltve: 2014.09.01.)

⁵⁰ ZUBOR Zsolt: Magyar-román meccs: az ultrák hangolnak, az MLSZ retteg (http://hvg.hu/itthon/20130322_Magyarroman_meccs_a_valogatottnak_artana/, letöltve: 2014.09.01.)

⁵¹ Sportgéza: Amerikában is téma a román-magyar (http://sportgeza.hu/futball/2013/09/06/nyt_roman_magyar/, letöltve: 2014.09.01.)

A mérkőzés feszült hangulatban telt. A Sport24 „Román-magyar: balhé a stadionban is” írásában a meccs előtti eseményekkel kezdenek, szerepel benne, hogy a románok magyarokra támadtak.⁵² A HVG már pontosabban ír „Román-magyar: elkezdődött a balhé Bukarestben” címmel (ez alapján olyan, mintha erre vártak volna). Dulakodás, Segesváron a románok betörték egy magyar kisbusz üvegét, Bukarestben magyarokat gyalázó („bozgori”, jelentése: hazátlan) szövegekkel vártak a románok. Üvegdobálásról és verekedésről is írtak.⁵³ Szinte sehol sem került megemlítésre, hogy a televíziós közvetítésben a magyar helyett a szlovák zászló volt látható, a magyar himnusz helyett pedig a hazai szurkolók füttyülését lehetett hallani. Emellett többször is látható volt, amikor „1918” feliratú táblákat tartottak fel, utalva a románok gyulafehérvári nagygyűlésére, amelyben kinyilvánították Erdély egyesülését az akkori Romániával. A mérkőzést semmiféle vizsgálat nem követte. Szinte minden híradásban szerepelt, hogy károk estek a szurkolókat Bukarestbe szállító vasúti kocsikban, az pedig kevés helyen, hogy a károk jelentős százalékát a vonatok megdobáló románok okozták.⁵⁴

Sportgéza, 2013.09.12.: „A románokat megbüntetheti a FIFA”: „A mérkőzés után az RMDSZ (Romániai Magyar Demokratikus Szövetség) által létrehozott Mikó Imre Jogvédő Szolgálat tett panaszt a FIFA-nál. A levélben (...) arra mutatnak rá, hogy egyes román szurkolók magyarellenes, idegengyűlölő magatartása nem elszigetelt jelenség. „Újabban megszokottá vált az, hogy focimeccseken folyamatosan skandálják azt, hogy a magyarok hagyják el az országot” - írják.” Román oldalról átvett hír, vélemény nincs.⁵⁵

A fentiek előtt a CFR Cluj-Rapid Bucuresti összecsapáson a vendég szurkolók elégettek egy magyar zászlót⁵⁶, de erről (és az ezt követő büntetésről, ami 30 ezer lej, tehát nagyjából kétfélmillió forint volt) kevés hír szólt, illetve arról is, amikor a román szurkolók Hollandiában rongynak nevezték a magyar zászlót és az RMDSZ-t etnikai terrorizmussal vádolták.⁵⁷

⁵² Sport24: Román-magyar: balhé a stadionban is (<http://sport.hir24.hu/sportolok-a-palyan-kivul/2013/09/06/csendorokkal-csaptak-ossze-a-magyar-drukkerek-bukarestben/>, letöltve: 2014.09.01.)

⁵³ HVG: Román-magyar: elkezdődött a balhé Bukarestben

(http://hvg.hu/vilag/20130906_Osszecsaptak_a_magyar_drukkerek_Bukarestb/, letöltve: 2014.09.01.)

⁵⁴ Nemzeti Sport Online: Román-magyar: Nem a magyar drukkerek okoztak milliós kárt

(http://www.nemzetisport.hu/magyar_valogatott/roman-magyar-nem-a-magyar-drukkerek-okoztak-millios-kart-a-vonaton-2278245, letöltve: 2014.09.01.)

⁵⁵ Sportgéza: A románokat megbüntetheti a FIFA

(http://sportgeza.hu/futball/2013/09/12/buntethet_a_fifa_a_roman-magyar_miatt/, letöltve: 2014.09.01.)

⁵⁶ Nemzeti Sport Online: Magyar zászlót égettek a Rapid-drukkerek Kolozsváron

(<http://www.nemzetisport.hu/sportszelep/magyar-zaszlot-egettek-a-rapid-drukkerek-kolozsvaron-2227789>, letöltve: 2014.11.10.)

⁵⁷ Sportgéza: Molinón üzentek a román szurkolók

(http://sportgeza.hu/futball/2013/03/27/molinon_uzentek_a_roman_szurkolok/, letöltve: 2014.11.10.)

6. Büntetések sorozata

A Magyarország-Izrael mérkőzés kapcsán kirótt büntetés után az MLSZ szigorításba kezdett, azóta gyakorlatilag minden forduló után szankcionáltak csapatokat. A médiában a következőképp jelent meg ez az időszak: a stadionbezárás után, 2013.01.11-én a Népszava Online cikkében („Keményíteni fog az MLSZ”) kitérnek arra, hogy a FIFA döntése felveti a rasszizmus problémáját, ami évtizedek óta jelen van a hazai stadionokban.

Január 16-án az Origo „Az MLSZ pert indít a stadionbezárásért felelős fanatikusok ellen” című cikkében foglalkozott az MLSZ állásfoglalásával. Említik, hogy a FIFA tájékoztatta a szövetséget a rasszista megnyilvánulásokkal kapcsolatos szigorításról, illetve: „e mellett a nézők egy csoportja a politikai véleménynyilvánításra is alkalmas jelképeket viselt ruházatán, illetve ezeket fel is mutatta a mérkőzés során: palesztin, iráni zászló, Árpád-sáv, Nagy-Magyarország, amelyek a FIFA hivatalos állásfoglalása szerint szintén nem vihetők labdarúgó-mérkőzésre. E nézők egy csoportja a holokauszt során kivégzett magyarországi zsidók emlékét megszegyenítve vonatjait utánzott, és Auschwitz, Buchenwald felkiáltással éltette a számos honfitársunk halálát okozó koncentrációs táborok helyszínét.” Az MLSZ elhatárolódott, bocsánatot kért.⁵⁸

Március 1-jén az Origo „Az MLSZ bekeményít a gyalázkodó rigmusok ellen” címmel írta, hogy az MLSZ bevezeti az UEFA gyakorlatát a sportszerűtlen megnyilvánulásokkal szemben: a mérkőzést a játékvezető először megszakítja, ha sportszerűtlen megnyilvánulást tapasztal, utána felfüggeszti és végül beszünteti. A büntetés a mérkőzés 3-0-s elvesztésétől a pontlevonásig terjedhet. „... lényegében mindegy, hogy az ellenfél játékosaira, a játékvezetőre vagy egy bizonyos társadalmi, politikai csoportra vonatkozik, az ilyen megnyilvánulások semmilyen formája nem illeszkedik a sportszerűség fogalmába.”⁵⁹ Ugyanazon a napon a HVG az MTI hírére veszi át és itt is megjelenik a következő: „Az MLSZ szerint sokan azért nem járnak bajnoki meccsre, mert riasztja őket az ott tapasztalt sportszerűtlenség, gyűlölethullám”.⁶⁰

Eközben elindulnak a büntetések is, ezek közül csak néhányat említek meg (hozzátéve, hogy minden forduló után lehetett ezekről olvasni): „Hosszan tartó huhogások és cigányozás után MLSZ-vicc”: Dobos Sándor (Sport24) cikkében támadja a szövetséget a 400-

⁵⁸ Népszava Online: Keményíteni fog az MLSZ (<http://nepszava.hu/cikk/613142-kemenyiteni-fog-az-mlsz>, letöltve: 2014.10.18.)

⁵⁹ Origo: Az MLSZ bekeményít a gyalázkodó rigmusok ellen (<http://www.origo.hu/sport/magyarfoci/20130301-aprilistol-bekemenyit-az-mlsz-a-gyalazkodo-rigmusok-ellen.html>, letöltve: 2014.10.18.)

⁶⁰ HVG: Az MLSZ szigorúbb büntetést ígér a lelátói zsidózásért is (http://hvg.hu/sport/20130301_Az_MLSZ_szigorubb_buntetest_iger_a_lelato/, letöltve: 2014.10.18.)

400 ezer forintos büntetés miatt. „Első kérdésünk: ha az egyik visszaeső, a másik nem, miért ugyanakkora a büntetés?” „Második kérdésünk: ezentúl számoljuk majd a huhogás és a cigányozás időtartamát? Be is árazzuk?” A Haladás szurkoló 22 másodpercig a lefújás után viselkedtek sportszerűtlenül, a Ferencvárosi szurkoló pedig hat alkalommal a mérkőzés alatt. „Aztán egy másik meccsről: a Diósgyőr-Fehérvár mérkőzésen a hazai szurkolók gyűlöletkeltő, rasszista megnyilvánulásai miatt a Diósgyőrt, mint visszaesőt, 400 000 forint pénzbüntetés megfizetésére kötelezi a szervezet. A Diósgyőri VTK is elsősorban szurkolói miatt kapta a pénzbüntetést, hiszen a fegyelmi indokolás alapján a szurkolók nagyobb csoportja az 52. és az 58. percben öt alkalommal rasszista, „cigányok” kántálást hallatott. Észrevételünk: micsoda irodalmi megfogalmazás, micsoda eufémizmus?!: "cigányok kántálást hallatott". Hogy oda ne rohanjuk... Mi inkább úgy fogalmaznánk: "rasszista megjegyzéseket üvöltött", vagy "minősíthetetlen jelzőket fröcsögött". Volt még egy ügy: a Ferencváros-Újpest mérkőzéssel kapcsolatos határozatnak az Újpestre vonatkozó részét megváltoztatta a testület, és a korábbi határozatában kiszabott pénzbüntetést (1 millió forint) 700 000 forintra mérsékelte. Költői (nekünk is lehet, ugye?) kérdésünk: vajon lesz olyan alkalom, amikor egy büntetést nem enyhítenek, hanem súlyosbítanak, és esetleg megmarad és tiszteletben tartatik a meccsre a játék miatt járók igazságérzete?”⁶¹

2013.04.09., HVG: „Megint huhogtak”;⁶² 2013.04.28., Vasárnaphirek.hu „Dráguló gyalázkodás – rasszizmus ellen küzd az MLSZ”. „A 2012/13-as idényben eddig kiszabott fegyelmi büntetések: Ferencváros 6 millió 480 ezer, Újpest 1 millió 650 ezer, Pécs 1 millió 205 ezer, Honvéd 1 millió 10 ezer, Eger 870 ezer, Diósgyőr 700 ezer, Videoton 480 ezer, Haladás 400 ezer, Lombard 345 ezer, DVSC 250 ezer, Győri ETO 150 ezer, Kaposvár 50 ezer, Paks 50 ezer.” A szurkolók rasszista, kirekesztő megnyilvánulásai, rendezési hiányosságok, pirotechnikai eszközök használata, játékkal és sportvezetővel szembeni pénzügyi kötelezettség késedelme és egyéb rendzavarás miatti büntetések.⁶³

A következő szezon elején a Győri ETO játszott Bajnokok Ligája selejtező mérkőzést, ezzel kapcsolatban 2013.07.11-én a Cink.hu „Spéci rasszizmusörök lesznek a Győr Maccabi elleni focimeccsén” címmel írt: „A magyar szurkolók olyan alapvető állampolgári jognak tartják a lelátói zsidózást, hogy a Győri ETO kénytelen kénytelen speciális szabályokat

⁶¹ DOBOS Sándor: Hosszan tartó huhogások és cigányozás után MLSZ-vicc (<http://sport.hir24.hu/nb1/2013/04/09/hosszan-tarto-huhogasok-es-ciganyozas-utan-mlsz-vicc/>, letöltve: 2014.10.18.)

⁶² KOVÁCS Zoltán: Megint huhogtak (http://hvg.hu/velemenynyuzsog/20130409_Megint_huhogtak/, letöltve: 2014.10.18.)

⁶³ BERÓ Zsolt: Dráguló gyalázkodás – rasszizmus ellen küzd az MLSZ (http://www.vasarnapihirek.hu/sport/dragulo_gyalazkodas_rasszizmus_ellen_kuzd_az_mlsz, letöltve: 2014.10.18.)

bevezetni a a Tel Aviv elleni BL-selejtezőn. Szektoronként ketten csak a gyalázkodókat fogják figyelni.” Gyakorlatilag minden szurkolóra általánosít.⁶⁴

Az MTK-Ferencváros mérkőzés, ahol a vendésszurkolók a korábbi kassai gettóparancsnokra, Csatáry Lászlóra emlékező molinót emeltek a magasba. Augusztus 18-án a Sport24 cikke jelent meg „Nem lesz Erdély Magyarországé” címmel. Ebben a cikkíró kifejti, hogy a „Ki nem ugrál, büdös román, héj, héj!”, „Magyarországé, Magyarországé, lesz még Erdély Magyarországé!” rigmusok állandó jelenlévők a pályákon, ahogy a „Buzi MLSZ”-ezés is, de a Ferencváros-MTK örökrangadón „In memoriam Csatáry László” vagy: „Zsidótörvények, listázás, huligántörvény, regisztráció. Deportálni nem akartok?” is megjelentek. Kérdései: hol az MLSZ szigora? Hogy került be a drapéria a stadionba? Miért fütyülik ki a sportszerű szurkolást kérő hangosbeszélőt? A regisztráció ellen tiltakozókat se érti. Állítása szerint sokan a hosszú sorokkal érvelnek, de nyugaton működik. „Látszik: vannak, akik maradnának a mocsárban, az ordas eszmékkel telt atmoszférában, akik vállaltan nem kérnek a civilizált együttélésből és futballkultúrából.”⁶⁵

Augusztus 22., Sport24: „Súlyos büntetést kapott az FTC”: hír a büntetésről, ami 800 ezer forint.⁶⁶ Augusztus 26., Sportgéza: „Bocsánatkérést követelnek Csatáry-ügyben”: Orosz Pál, a Ferencváros vezérigazgatója nem szeretné, ha a klubot politizálásra használnák fel. Elmondja, hogy egy kisebbség csinálja, és ha ez nemzetközi meccsen történik, eltiltással is járhat.⁶⁷ Augusztus 31-én a Mandiner oldalán jelent meg írás „Csányi: a pályákon nincs helye rasszizmusnak” címmel: „Csányi Sándor, az MLSZ elnöke szerint a válogatottnak nagyobb esélye van sikeresen szerepelni, mint a klubcsapatoknak. Az elnök szerint be kell állni a sorba a beléptető rendszerrel kapcsolatban is és elfogadni az európai normákat.”⁶⁸

2013 szeptemberében a Ferencváros-Újpest bajnoki mérkőzésen néhány hazai néző megpróbált a vendégek szektorába eljutni (sikertelenül), a mérkőzés után pedig többen a játékosokkal szerették volna a győzelmet ünnepelni. 2013.09.23., Sportgéza: „A Fradi szólt, hogy balhé lesz, a készenléti rendőrség nem avatkozott közben időben”. Ezt máshol nem

⁶⁴ SZILY László: Spéci rasszizmusőrök lesznek a Győr Maccabi elleni focimeccsén (<http://cink.hu/speci-rasszizmusorok-lesznek-a-gyor-maccabi-elleni-foci-741479688>, letöltve: 2014.10.18.)

⁶⁵ Sport24: Nem lesz Erdély Magyarországé (<http://sport.hir24.hu/magyar-foci/2013/08/18/nem-lesz-erdely-magyarorszage/>, letöltve: 2014.10.18.)

⁶⁶ Sport24: Súlyos büntetést kapott az FTC (<http://sport.hir24.hu/nb1/2013/08/22/sulyos-buntetest-kapott-az-ftc/>, letöltve: 2014.10.18.)

⁶⁷ Sportgéza: Bocsánatkérést követelnek Csatáry-ügyben (http://sportgeza.hu/futball/hirek/2013/08/26/orosz_pal_is_megszolalt_a_csatary-ugyben/, letöltve: 2014.10.18.)

⁶⁸ Mandiner: Csányi: a pályákon nincs helye rasszizmusnak (http://mandiner.hu/cikk/20130831_csanyi_a_palyakon_nincs_helye_a_rasszizmusnak, letöltve: 2014.10.18.)

említik, ezért érdekes kiemelni.⁶⁹ Ugyanazon a napon, ugyanott: „Fradi-Újpest: „Nem volt nagy balhé, csak egy incidens” ’’: A berohanásról írnak, Riccardo Moniz (az FTC akkori edzője) megvédi a szurkolókat. Orosz Pál kiemeli, hogy a vendégek felé indulás értelmetlen volt, illetve a végén ünneplésre készültek.”⁷⁰ 2013.09.24., Sportgéza: „Milliók büntetés és bezárt szektorok – ezt kapta a Fradi”: „A találkozón végén (...) fradisták egy csoportja áttörte a kerítést, hogy így hergeljék az újpesti szurkolókat, és ha úgy alakul, még egy jót balhézzanak is. Ám a rendezők és a rohamrendőrök közbeléptek, így szerencsére nem történt komoly incidens. A meccs után viszont igen, négy embert állított elő a rendőrség, a BKV különbuszait pedig megrongálták.”⁷¹ 2013.09.24., NSO: „MLSZ: kétmilliók pénzbüntetés és szektorbezárás a Fradinak.” „Az MLSZ fegyelmi bizottsága végül kétmilliók pénzbüntetésre és a következő hazai NB I-es találkozóra szóló szektorbezárásra (...), a vendégeknek négyszázezer forintot kell megfizetniük. Az Újpest a szurkolók részéről tapasztalható megbotrántoztató rigmusok bekiabálása, pirotechnikai eszköz használata és rendbontások elkövetése miatt kapott büntetést.”⁷²

2013.09.24., Sport356: „Ferencváros: 2 milliók büntetés az MLSZ-től”: a forintos büntetésről írnak, a végén egy írás linkelve, ahol Hrutka János védi meg a szurkolókat és írja le, hogy ez a futball, így van hangulat.⁷³ A Hatharom.com megemlíti, hogy a 22 ezer néző új csúcs.⁷⁴ Érdekes, hogy az alapvetően kevés sporthírt megjelentető Népszava Online a következőt írta „Nézőcsúcs = csúcsfoci” címmel: legtöbbször a várt balhéről szólt a meccs és a gyenge produkció helyett a hírek az atrocitásokról szóltak. Feldobta a 22 ezer néző a csapatokat. Megemlíti a 3 lerombolt buszt, a pár letartóztatott embert, a berohanást, de azt emelik ki, hogy végre egy meccs a fociról szólt és nem a balhéről.⁷⁵

⁶⁹ Sportgéza: A Fradi szólt, hogy balhé lesz, a készenléti rendőrség nem avatkozott közben időben (http://sportgeza.hu/futball/2013/09/23/moniz_a_stadionbezaras_erzeketlen_dontes_lenne/, letöltve: 2014.10.18.)

⁷⁰ Sportgéza: Fradi-Újpest: „Nem volt nagy balhé, csak egy incidens” (<http://sport.hir24.hu/nb1/2013/09/23/fradi-ujpest-nem-volt-nagy-balhe-csak-egy-incidens/>, letöltve: 2014.10.18.)

⁷¹ Sportgéza: Milliók büntetés és bezárt szektorok – ezt kapta a Fradi (<http://sport.hir24.hu/nb1/2013/09/24/millios-buntetes-es-bezart-szektorok-ezt-kapta-a-fradi/>, letöltve: 2014.10.18.)

⁷² Nemzeti Sport Online: MLSZ: kétmilliók pénzbüntetés és szektorbezárás a Fradinak (http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/mlsz-ketmillios-penzbuntetes-es-szektorbezaras-a-fradinak-2282289, letöltve: 2014.10.18.)

⁷³ Sport365: Ferencváros: 2 milliók büntetés az MLSZ-től (<http://sport365.hu/magyar-foci/labdarugo-nb-i/ferencvaros-2-millios-buntetes-az-mlsz-tol,61966>, letöltve: 2014.10.18.)

⁷⁴ Hatharom: A Fradi örüljön a kétmilliók büntetésnek és a szektorbezárásnak (<http://www.hatharom.com/2013/09/24/a-fradi-oruljon-a-ketmillios-buntetesnek-es-a-szektorbezarasnak>, letöltve: 2014.10.18.)

⁷⁵ Népszava Online: Nézőcsúcs = csúcsfoci (<http://nepszava.hu/articles/article.php?id=679271>, letöltve: 2014.10.18.)

Szeptember 26-án a Népszava Online „Tényleg nő a nézőszám?” címmel írt, hogy statisztikailag ugyan nő a nézőszám, de ebben benne van az FTC-Újpest teltháza is. Honi átlagnézőszámok a múltban: 1956: 17 645; 1962/1963: 11 863; 1974/1975: 8 721; 1984/1985: 7 830; 1990/1991: 5 320; 1997/1998: 5 757; 2008/2009: 2 931; 2009/2010: 2 956; 2010/2011: 2 758; 2011/2012: 3761; 2012/2013: 2948; 2013/2014: ?. A 2012/2013-as átlagnézőszám Ausztriában 6801; Romániában 4977; Horvátországban 2467 fő.⁷⁶ A cikkben említettek közül abban a két országban magasabbak a nézőszámok, ahol a klubcsapatok rendszeresen szerepelnek nemzetközi kupák csoportkörében.

Október 10-én a Sportgézán („Felismeri az FTC-Újpest rendbontóit?”) jelent meg, hogy a police.hu-n segítséget kérnek „garázdaság és más bűncselekmények miatt”. Kiemelik, hogy nem csak huligánokról van szó, mert nők és gyerekek is szerepelnek. A berohanás miatt indult a nyomozás.⁷⁷ Másnap ugyanerről „Családok: stadionból a police.hu-ra” címmel írtak: A Fradi-Honvéd meccsen a hazai ultrák egy csoportja bement egy lezárt szektorrészbe és transzparensen üzent.⁷⁸

November 7-én az NB1.hu-n jelent meg, hogy „Kézikönyvet kaptak a rendezők a jelképekről”: 500 ezer forintba büntették a DVTK-t, mert a kezdőkörben elhelyezte engedély nélkül egy cég molinóját és az egyik szektorban Nagy-Magyarország drapériát helyeztek el, amelyen egy rohamsisakos katona és egy „hazádnak rendületlenül” felirat volt. „Nem ez volt az egyetlen „drapi”, amely bekerült a jelentésbe: ugyanis volt egy kelta keresztet ábrázoló drapéria is, valamint egy „Sturm und Drang” feliratú. (A Sturm und Drang nevű diósgyőri szurkolói csoport 1993-ban alakult, így éppen 20 esztendeje látható a DVTK aktuális mérkőzésein – A szerk.)” Az NB1-es klubok és rendezők kaptak egy FARE (Football Against Racism in Europe) kézikönyvet, amelyből tájékozódhatnak a pályákon előforduló rasszista és neonáci jelképekkel kapcsolatosan.⁷⁹

2014. június 6-án a HVG oldalán „Kész a törvény a modern stadionok beléptetőkapuira” címmel ismertetik a hírt, amely szerint kötelezőek lesznek a beléptetőkapuk. Emellett a törvény szövegét is linkelik.⁸⁰

⁷⁶ Népszava Online: Tényleg nő a nézőszám (<http://nepszava.hu/cikk/679792-tenyleg-no-a-nezoszam>, letöltve: 2014.10.18.)

⁷⁷ Sportgéza: Felismeri az FTC-Újpest rendbontóit? (http://sportgeza.hu/futball/2013/10/04/felismeri_az_ftc_ujpest_renbontoit/, letöltve: 2014.10.18.)

⁷⁸ Sportgéza: Családok: stadionból a police.hu-ra (http://sportgeza.hu/futball/2013/10/06/csaladok_stadionbol_a_police.hu-ra/, letöltve: 2014.10.18.)

⁷⁹ NB1.hu: Kézikönyvet kaptak a rendezők a jelképekről (<http://www.nb1.hu/hirek/kezikonyvet-kaptak-rendezok-jelkepekrol>, letöltve: 2014.10.18.)

⁸⁰ HVG: Kész a törvény a modern stadionok beléptetőkapuira (http://hvg.hu/sport/20140604_Kesz_a_torveny_a_modern_stadionok_belepte/, letöltve: 2014.10.18.)

A nézőszámokkal kapcsolatosan egyébként egy érdekes írás jelent meg augusztus 25-én: az NSO-n: „NB1: nézőcsúcsot hozott az FTC stadionja, csökkenés Debrecenben”: nézőszámokat gyűjtötték össze. Az 5. forduló mérkőzéseit 26080 fő tekintette meg, ami 3260 főt jelent átlagosan, de ebből az FTC-Nyíregyháza nézőszáma 12128 fő. Budapest Honvéd-Puskás Akadémia: 1000; Paks-Újpest: 2658; Kecskemét-Dunaújváros: 1215; Videoton-MTK: 2966, Pápa-Győr: 960, Pécs-Diósgyőr: 1223, Debrecen-Haladás: 3930 fő.⁸¹

2014. szeptember 14-én lett kötelező a klubkártya használata a stadionokba való belépéshez. A következőt írta az NSO 2014.08.27-én: „MLSZ: a klubkártya „ártalmatlan”; lehet halasztani”: az MLSZ megerősítette, hogy kötelező bevezetni a klubkártyát (ami a jegyvásárláshoz és a stadionba való belépéshez lesz szükséges), de azoknál a kluboknál, ahol a stadionfejlesztés miatt indokolt, van lehetőség tavaszig halasztani, utána már büntetés jár.⁸²

2014.09.23-án az NSO „MLSZ: az Újpestnek másfél millióba került a derbi, a Fradi is fizet” címmel írta, hogy rendbontások miatt jár a büntetés, amelybe a Szusza Ferenc stadion két szektorának kétmérkőzéses bezárását is magával vonja pirotechnikai eszközök használata, rasszista megnyilvánulás (ez huhogást jelent) és az ellenfél gyúrójának (Lipcsei Gábor) megdobása miatt. A Ferencváros 200 ezer forintos büntetést kapott az ellenfél sportszervezet szidalmazása miatt. Mellettük a Haladás is kénytelen volt 400 ezer forintot fizetni.⁸³

7. A másik oldal

Természetesen nem csak a szurkolókat támadó cikkekkel lehet találkozni, hanem az egyéb körülményekről írókkal is. Igaz, ezek száma jelentősen kisebb. 2014. augusztus 6-án Gyuris Zoltán a Sport365 oldalán „Embertelen körülmények a magyar élvonalbeli futballpályák lelátóin” címmel írt. A Pápa-Ferencváros mérkőzésen a vendégszektor kiszolgálására 3 mobil mellékhelyiség és egy lassú kiszolgálású büfé jutott. Vízhöz csak utóbbiban lehetett jutni. „Aki be akart lépni a stadion területére, azt legalább négyszer végig motozták, amire elfoglalhatta helyén a lelátón, miközben az MLSZ szabályzata legfeljebb csupán egy ellenőrzést enged meg. (...) Korábban Kecskeméten egy hasonló átélésénél

⁸¹ Nemzeti Sport Online: NB1: nézőcsúcsot hozott az FTC stadionja, csökkenés Debrecenben (http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/nb-i-nezocsucsot-hozott-az-ftc-stadionja-csokkenes-a-dvsc-nel-2359191, letöltve: 2014.10.18.)

⁸² Nemzeti Sport Online: MLSZ: a klubkártya „ártalmatlan”; lehet halasztani (http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/mlsz-a-klubkartya-artalmatlan-de-lehet-halasztani-2359615, letöltve: 2014.10.18.)

⁸³ Nemzeti Sport Online: MLSZ: az Újpestnek másfél millióba került a derbi, a Fradi is fizet (http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/mlsz-az-ujpest-masfel-milliojaba-kerult-a-derbi-a-fradi-is-fizet-2365479, letöltve: 2014.10.18.)

rákérdeztem az egyik rendezőnél, mire az egyik supervisor ingerülten és támadólag azt válaszolta gumibotját szorongatva, hogy erre joguk van.” A szurkolók egyike a saját, elzárt területen álló autójából sem vehetett ki vizet. Székesfehérváron több mobilegység áll rendelkezésre, Szombathelyen hasonló a helyzet, Kecskeméten és Kispesten angol wc áll rendelkezésre, ahol vizet is lehet vételezni. „Amennyiben ezeket a hibákat nem javítják ki a futballklubok, (...) tovább apadhat az NB I-es mérkőzések nézőszáma. Ezek után többek helyében nem csodálkoznék, ha a meccsre járó szurkolók agresszív hangulatban jönnek ki a találkozótól.”⁸⁴

Augusztus 18-án a Nemzeti Sport Online-on a következő jelent meg: „ETO: káosz a beléptetésnél, sokan inkább hazamentek”: hivatalosan 7313 néző jelent meg az FTC elleni mérkőzésen, de: „Hét-nyolcszáz hazai néző zsúfolódott össze a bejárat melletti kerítésnél. (...) Megtudtuk: a jegyvásárláshoz kellett megadni a nevet, születési adatot, de erről senki sem tájékoztatta a győrieket, a procedura meg borzasztóan lelassította a beléptetést. Volt, aki másfél órával a mérkőzés előtt a stadionnál volt, mégsem jutott be, a négy pénztár kevésnek bizonyult. Amikor elkezdődött a bajnoki, ötszázan nyújtogatták a nyakukat, hátha látnak valamit a pályából – a kigyózó sor nem haladt, elképesztő, elkésztő látvány volt. Bent, mint mindig, egész szektorok ásitottak üresen.” Sokan hazamentek.⁸⁵

Hasonló véleménnyel a Sportgéza oldalán is találkozni, Fekő Ádám „Viszlát, magyar foci, keresek más hobbit” címmel írt. Elfogadja, hogy a jegyvételhez adatokat kell megadni, de a szurkolói kártyát nem. A Diósgyőr-Honvéd mérkőzésre szeretett volna hazalátogatni, de kártyát csak személyesen lehet igényelni, meccsnapokon viszont nem, az online ügyintézés pedig nem lehetséges. „Ha haza is utazom, nem megyek be a stadionba. És nem azért, mert zsidózni akartam volna vagy bedobálni pár széket a pályára, hanem mert nem mehetek be, nem vagyok azon kiváltságosok között, akik a legendás magyar tikitakát élőben is követhetik. Belefért eddig a sz*r foci, az omladozó lelátó, az emberek szánakozó tekintete (...). Azt viszont már nem nyelem le, hogy szabadságot kelljen kivennem csak azért, hogy a meccs előtt egy nappal megteremthessem az elvi lehetőségét annak, hogy később egy csomó időt elb*****k erre az egészre.” Zavarja, hogy nem mehet ki pusztán szórakozásból mérkőzésre. „Eddig azt hittem, hogy pont a hozzám hasonló lelkes szurkolókat szeretné látni

⁸⁴ GYURIS Zoltán: Embertelen körülmények a magyar élvonalbeli futballpályák lelátóin (<http://sport365.hu/magyar-foci/labdarugo-nb-i,embertelen-korulmenyek-a-magyar-elvonalbeli-futballpalyak-lelatoin,74680>, letöltve: 2014.11.15.)

⁸⁵ Nemzeti Sport Online: ETO: káosz a beléptetésnél, sokan inkább hazamentek (http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/gyori-eto-kaosz-a-beleptetesnel-sokan-inkabb-hazamentek-2357627, letöltve: 2014.11.15.)

az MLSZ a vadiúj stadionokban, de úgy tűnik, tévedtem: Magyarországon egy olyan nem létező társadalmi osztálynak képzelik el a focit, akik fizetőképesek, nagyon ráérnek, az élet minden területén kimértek, és nem zavarja őket az sem, ha a beléptetők olajozott működésének köszönhetően lemaradnak az egyébként is szörnyű meccsek elejéről. Majd ők decensen kiváltják a kártyákat, nem barátkoznak más csapatok szurkolóival, én pedig keríték valami olyan kikapcsolódást, aminek a szervezői nem néznek teljesen hülyének.”⁸⁶

2013.05.08., Sportgeza: „Hadd lehessen sz*r a Vidi”. Bohus Péter írása, „Magyar szurkolók egy csoportja állt ki a szarozásért, a k***aanyázásért a Magyar Labdarúgó Szövetségnek küldött videós üzenetében. Ennél a bizarr mondatnál már csak az bizarrabb, hogy le kell írunk: igazuk van. Éljen a sz*r!” Leírja, hogy honnan indult ki a szigorítás, hogy a leghangosabb azon a meccsen a zsidózó tábor volt. „Szurkolóként elképesztő igazságtalanságnak tűnik a döntés, de annak a többségnek a tagjaként, aki szerint mocskos zsidózás, a szőröstalpú románozás, a f*****ó cigányozás nem a nézőtérre való, jogosnak látom. A szakmának lépnie kellett.” (...) „Kitűnik egy másik trend is. Olyankor is büntet, amikor MLSZ-szül "megbotránkoztató" szurkolással találkozik. A megbotránkoztató magyarul az, ami nem rasszista, hanem simán kimerül az ellenfél gyalázásában: például a ki nem ugrál sz*r fradista, hej-hej vagy a mocskos Újpest oléolólé, és így tovább.” Az MLSZ a ló túloldalára esett. „A baj csak az, hogy a mocskos videotonozás egyáltalán nem probléma, és teljesen felesleges a rasszizmus elleni kampányba belekeverni. Aki a rasszizmust és az ellenfél csapatának kötelező gyalázását összemosza, az valójában nem érti, mi is a baj a mocskos zsidózással vagy a bűdös románozással” A konklúzió az, hogy a rasszizmust nem lehet megtűrni, de nálunk egybe van mosva minden.”⁸⁷

2014.09.12.: „Ha a szkanner marad, eltűnhet a Fradi-tábor?”. NSO, Pór Károly interjúja a Szurkolók Személyiségi Jogok nélkül szervezet egyik vezetőjével, Magyar Balázssal, aki nem ért egyet azzal, hogy a szurkolói kultúrát kell megváltoztatni. Elmondja, hogy meg kellene becsülni azokat, akik kitartanak a magyar futball mellett, a vénaszkenner (a Ferencváros egyedüliként használja az eszközt a beléptetésnél) pedig túlzás. Utóbbi az ujjlenyomathoz hasonlóan képes az adott személyeket azonosítani, de a biztonsághoz, a káros elemek kiszűréséhez nem tud hozzátenni (ellentétben a kamerarendszerrel). Magyar elmondta,

⁸⁶ FEKŐ Ádám: Viszlát, magyar foci, keresek más hobbit
(http://sportgeza.hu/sport/marodiaklistaja/2014/08/28/viszlat_magyar_foci_keresek_mas_hobbit/, letöltve: 2014.11.15.)

⁸⁷ BOHUS Péter: Hadd lehessen szar a Vidi
(http://sportgeza.hu/sport/marodiaklistaja/2013/05/08/a_magyar_szurkolok_a_szarozas_jogaert/, letöltve: 2014.11.15.)

hogy kiskaput sem keresnek (a mérkőzések megtekinthetők a vénaszkenner nélkül kiváltható MLSZ futballkártyával is). „Nemcsak a szkennerről van szó. Hanem arról, hogy a futballunk vezetősége kriminalizálja a szurkolók jelentős részét. Ha valóban ők jelentenék a problémát, és valóban az ő viselkedésük miatt nem járnának a családok meccsekre, akkor most, hogy több klubnál is tiltakoznak az ultrák, és nem járnak ki, telt háznak kellene lenniük.”⁸⁸

Sport Plusz 2014.09.19: „A háború megkezdődik”: Melczer Zsolt cikke. Az MLSZ öngölt lőtt a szurkolói kártya bevezetésével. Megjegyzi, hogy a kluboknak nincs pénzük arra, hogy adatbázist tartsanak fenn a huligánokról, nincs egységes „kitiltó” rendszer, bárki vásárolhat jegyet. Másik gond, hogy ha többen akarják a jegyet a helyszínen megvenni, akkor előfordulhat, hogy csak a második félidőre érnek be. Olaszországban ugyanez azt okozta, hogy „konganak a vendégszektorok az ürességtől”, az AS Románál 25, a Napolinál 41, a Laziónál 57%-kal csökkent a bérletesek száma. A különböző rendbontások kiszorultak ugyan a stadionból, de most az utcán zajlanak. Lengyelországban a kiszűrés nem működik, elvesztették azokat, akik pusztán a futball szeretete miatt látogatnak mérkőzésekre. (Lengyelországban egyébként volt alkalmam találkozni a rendszerrel, nevet, igazolványszámot, elérhetőséget, lakcímet kérnek, a Wisla Krakow esetében nagyjából 750 forint a két évig érvényes szurkolói kártya.) A cikkben említik, hogy a rendszer Törökországban is megbukott. Angliában és Németországban (a világ két legnagyobb átlagnézőszámú bajnokságában) nincs szurkolói kártya. Az igazságszolgáltatás hatékony fellépése segített a hatékony rendszer létrehozásában, bárki vásárolhat jegyet (ittthonról is), Angliában a jegyár jelenti a fő problémát (egy rangadó 80-90 euró, a Bayern Münchennél egy szezonbérlet 100). Franciaországban, Hollandiában és Spanyolországban sincs szurkolói kártya, maximum regisztrációhoz kötött a jegyvásárlás.⁸⁹

2014.09.24., Nemzeti Sport Online, „NB1: az FTC-nél nem nőtt, a DVSC-nél több mint felére csökkent a nézőszám”: Az elmúlt öt év átlagnézőszámai: 2010–2011: 2759; 2011–2012: 3812 (+1053); 2012–2013: 2762 (-1050); 2013–2014: 2969 (+207); 2014–2015: 2817 (-152).⁹⁰ Sport Plusz, 2014.09.26.: „Felére csökkent a nézőszám az NB1-ben: nézőszám csökkenés, mióta van szurkolói kártya. Ahol kötelező volt a kártya, ott 3 helyen is 1000 alatti nézőszám volt, három helyen pedig kicsivel 2000 felett. Ahol nem (Újpest-FTC, DVTK-

⁸⁸ Nemzeti Sport Online: Ha a szkennert marad, eltűnhet a Fradi-tábor? (http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/ha-a-szkenner-marad-eltunhet-a-fradi-tabor-2363155, letöltve: 2014.11.15.)

⁸⁹ MELCZER Zsolt: A háború megkezdődik. Sport Plusz, XXVI. évfolyam (2014.09.19.), 38. sz.

⁹⁰ Nemzeti Sport Online: NB1: az FTC-nél nem nőtt, a DVSC-nél több mint felére csökkent a nézőszám (http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/nb-i-az-ftc-nel-nem-nott-a-dvsc-nel-tobb-mint-felere-csokkent-a-nezoszam-2365705, letöltve: 2014.11.15.)

Honvéd), ott 8500 és 4806 fő volt úgy, hogy a Fradi ultrák továbbra is bojkottálják a mérkőzéseket.⁹¹

2014.10.10-én a Nemzeti Sport Online írt a Ferencvárosnál bevezetett vénaszkennerrel kapcsolatosan („FTC: feldúlt fradisták - a Reuters is a vénaszkenneréről ír”). A zöld-fehér csapatnál már korábban kötelezővé vált a szurkolói kártya, azonban akkor még elfogadták a szurkolók. Az új rendszert, amelynek már a vénaszkenner is része azonban már nem. Emiatt a Ferencvárosi ultrák bojkott alatt tartják a mérkőzéseket, ez főként az idegenbeli mérkőzéseken vehető észre, hiszen például a DVTK ellen idegenben nagyjából fele annyi ferencvárosi jelent meg, mint tavaly. A cikkben megemlítik, hogy „A Reuters beszámol arról, hogy az Újpest elleni derbin a zöld-fehérek szervezett szurkolói csoportjai nem a meccs helyszínén, Szusza Ferenc Stadionban biztatták csapatukat, hanem felvonultak az új arénához, ahol a „nem kell a szkenner” jelmondatot skandálva tiltakoztak az erre a szezonra bevezetett beléptetőrendszer ellen.” „Szeretjük vagy sem, a világ ebbe az irányba tart – mondta Orosz Pál, az FTC Labdarúgó Zrt. vezérigazgatója. – Nincs más választásunk, az UEFA-nak nagyon szigorú előírásai vannak, bárki, aki ezt megszegi, súlyos büntetéseknek néz elébe.”⁹²

Azután, hogy a szurkolói kártya miatt a mérkőzések látogatását bojkottálni kezdték az ultrák minden héten szinte üres stadionokkal találkozhatunk, ami a közvetítésekben is észlelhető. Az NB1 átlagnézőszáma hatalmasat esett. A Sport365 cikket is erről árulkodik 2014.10.27-én („Vérciki: 2300 szurkolót érdekelt az NB1 hétvégi fordulója”). Az átlagos nézőszám a cikket megelőző hétvégén 2386 fő volt. A legtöbb a forduló rangadóját, a DVSC-Ferencvárost látták, összesen 8157 néző, ami félházat se jelent az új debreceni stadionban. Ezzel szemben a PMFC-Matias-Lombard Pápa mérkőzést 589, a Puskás Akadémia-MTK-t 1477, a Kecskemét-Honvédot 983, a DVTK-Dunaújvárost 3170, a Videoton-Paksot 1883, a Haladás-Győrt 1630, az Újpest-Nyíregyházát pedig néző látta.⁹³

⁹¹ ANDICS Gábor: Felére csökkent a nézőszám az NB1-ben. Sport Plusz, XXVI. évfolyam (2014.09.26.), 39. sz.

⁹² Nemzeti Sport Online: FTC: feldúlt fradisták - a Reuters is a vénaszkenneréről ír (http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/ftc-feldult-fradistak-a-reuters-is-a-venaszkennerrol-ir-2368913, letöltve: 2014.11.15.)

⁹³ Sport365: Vérciki: 2300 szurkolót érdekelt az NB1 hétvégi fordulója (<http://sport365.hu/magyar-foci/labdarugo-nb-i,verciki-2300-szurkolot-erdekelt-az-nb-i-hetvegi-forduloja,78512>, letöltve: 2014.11.16.)

8. A kérdőív

Ahogy az előbbieken is említettem, a kérdőívet 476 fő töltötte ki, a következőkben az erről készült elemzés szerepel, kiegészítve a kérdések közti párhuzamokkal, összefüggésekkel.

8.1 Demográfiai kérdések

Az első kérdéscsoportban demográfiára vonatkozó adatokat kellett megadni. Így kiderült, hogy a kitöltők átlagéletkora 31,26 év. A legtöbben egyébként 24 esztendőnek vallották magukat, a legfiatalabb kitöltő 10, a legidősebb pedig 99 évet jelölt meg. Utóbbi adat egyébként kiugró, a következő legidősebb 74 éves kort jelölt meg. (1. ábra) Nemek terén a várakozásoknak megfelelően férfi többség volt tapasztalható (a labdarúgás és a sport is közismerten férfias szórakozás), 88%-ban (420 fő), 12% pedig nő (56 fő). (2. ábra)

A legmagasabb iskolai végzettség tekintetében a kitöltőknek több mint fele érettségivel vagy szakiskolai végzettséggel rendelkezik (érettségi: 173 fő, 36%; szakiskola: 73 fő, 15%). Ezt részben egyébként indokolhatja az is, hogy a kitöltők egy része még nem érte el azt a kort, amelynél már esélye van egy főiskolai/egyetemi végzettség megszerzéséhez, amelyet 151 fő (32%) jelölt meg. Általános iskolai végzettséggel 42 fő (9%) rendelkezik (a kitöltők közül 27 fő volt 18 év alatti), felnőttképzést 32 fő (7%) jelölt meg, 8 általános iskolánál kevesebbel mindössze 5 fő rendelkezik, de tekintve, hogy a 10-14 éves korosztályból 6 fő töltötte ki a kérdőívet, itt is valószínűsíthető, hogy egyszerűen fiatalságuk miatt rendelkeznek ezzel a végzettséggel. (3. ábra)

Foglalkozást tekintve nem okozott meglepetést, hogy a kitöltők közt 128 diák (27%) található. Magas, a kitöltők harmadát (33%) kitevően jelentek meg a szellemi munkát végzők (159 fő), de 24%-ot a fizikai dolgozók aránya is kitett (pontosan 113 fő). 13 fő (3%) munkanélküli, 63 fő (13%) pedig az „egyéb” pontot jelölte meg. (4. ábra)

A fentiek fényében nem okozott meglepetést, hogy a kitöltők közel fele (46%, 219 fő) beosztottként dolgozik. Vezetői pozícióban összesen 59 fő található, ezek közül 14 fő jelölte magát konkrétan vezetőnek (3%), 45 pedig középvezetőnek (9%). 38% saját vállalkozásban dolgozik, az „egyéb” lehetőséget pedig 160 fő (34%) jelölte meg, ebbe beletartoznak a diákok is. (5. ábra)

8.2 Szurkolói aktivitás

A következő kérdések már a mérkőzésekkel kapcsolatosak. Fontos volt felmérni, hogy a megkérdezettek milyen rendszerességgel követik az NB1 eseményeit, mivel a kitöltők között éppúgy szerepelt labdaságus íránt kevésbé érdeklődő, mint rendszeresen mérkőzésre járó személy. Ennek ellenére meglepő, hogy közel kétharmad (61%, 288 fő) követ minden fordulót, ami sokkal magasabb szám, mint amire előzetesen számítani lehetett (kiindulva a médiában megjelent negatív hangból és a mérkőzések látogatottságából). A 61%-hoz még tartozik további 21%, akiket rendszeres követőnek lehet mondani, ez a 101 fő jelölte meg, hogy a legtöbb fordulót követi. A két adat pedig együttesen a megkérdezettek 82%-át teszi ki, amiből látható, hogy van igény a magyar labdarúgásra. Havonta egy alkalommal 29 fő (6%), évi néhány forduló erejéig 24 fő (5%) kapcsolódik be és mindössze 34 fő (7%) az, aki egyáltalán nem követi az NB1-et. (6. ábra)

A nemeket összekötve a mérkőzések megtekintésével érdekes következtetéseket lehet levonni, bár ezek kevésbé okoznak meglepetést, hiszen (ahogy már szerepelt) a kitöltők mindössze 12%-a volt nő. Számuk egyébként közel megegyezik minden megadott válaszlehetőséggént. A megkérdezettek közül 12 nő követ minden fordulót, ami a választ megjelölők 4,2%-át jelenti mindössze, a többi 95,8 százalék (275 fő) természetesen férfi. A legtöbb fordulót megtekintők közt már kisebb a különbség, ugyanis 91 férfi válaszára jut 10 nő, ami 90%-ot állít szembe 10-zel. Az arányok egyre inkább közelítenek, ahogy ritkul a mérkőzések nézése, hiszen havi egy alkalmat 10 nő és 19 férfi jelölt meg, tehát itt már 33, illetve 66 százalékról beszélhetünk. Évi néhány alkalomnál a számok még inkább közelítenek, 58,33 százalék a férfiak és 61,67 a nők aránya. Közel hasonlóan alakul azok aránya, akik egyáltalán nem néznek mérkőzéseket, itt 38,2 százalék nő, 61,8 pedig férfi.

Ha az átlagéletkort kapcsoljuk össze a mérkőzések megtekintésével, meglehetősen kiegyenlített számokat találhatunk. Ez azt mutatja, hogy nem lehet korosztályra leszűkíteni a mérkőzések követését és nem jelenthető ki sem az, hogy a fiatalok követik a magyar bajnokságot rendszeresebben, sem az, hogy az idősebbek, ugyanis minden válaszlehetőségnél 30 év körüli átlagéletkor jelent meg, kisebb eltérésekkel. A minden fordulót követők 31,53 évesek átlagosan, a legtöbb fordulót követőknél ez 32,11 év. Ezek kissé magasabbak a többi válaszlehetőségre érkezettekénél. A legalacsonyabb (26,17 év) azoknál volt, akik havi egy alkalommal követnek bajnoki mérkőzést, ennél pedig magasabb volt azok életkora, akik évente néhány alkalommal (30,33 év) és egyáltalán nem (29,47 év) követik az eseményeket.

Végzettséget tekintve már vegyesebb a kép. Azt a korábbiakban már lehetett olvasni, hogy a legtöbb kitöltő középfokú végzettséggel rendelkezik, de sokaknak van felsőfokú

iskolája is. A minden fordulót megtekintők között ennek megfelelően a középfokú végzettségűek (51%), de 28% rendelkezik felsőfokú végzettséggel. Felnőttképzést pedig 7 százalék végzett. Sok helyütt olvasható az, hogy a labdarúgó-mérkőzésekre az alacsonyabb végzettségűek látogatnak ki. A legtöbb fordulóra kilátogatóknál 29,7 százalék a felsőfokú végzettségűek aránya, a havi egy alkalommal kilátogatóknál 44,82%, míg az évente néhány alkalmat megjelölőknél 45,83%. Akik egyáltalán nem járnak ki, köztük ez 41,17 százalék. Számukat tekintve azonban a legtöbb felsőfokú végzettségű (82 fő) azt jelölte meg, hogy minden fordulót követ, ezután csökkenés tapasztalható (a legtöbbet 30 fő, havonta egy alkalommal 13 fő, évente néhány alkalommal 11 fő), kisebb emelkedés csak a mérkőzéseket egyáltalán nem követőknél vehető észre, 14 felsőfokú végzettségű jelölte meg ezt.

Érdekes, hogy a foglalkozások közt a mérkőzéseket többet nézők között nagyobb a fizikai munkát végzők száma (az egyáltalán nem követők közt mindössze két fő jelölte meg, míg minden fordulót 78 fizikai dolgozó tekint meg). Emellett tény az is, hogy a diákok száma is magas a rendszeres mérkőzésnézők között (de alacsonyabb, mint a fizikai dolgozóké), illetve a szellemi dolgozóké is (az ő arányuk konkrétan a minden fordulót követők közt a legmagasabb, 32%, a fizikai dolgozóké pedig itt 27%).

NB1-es bajnoki mérkőzésre a megkérdezettek 56%-a szokott viszonylag rendszeresen járni. Pontosan 106 fő (22%) jár rendszeresen, 164 fő (34%) pedig egy félében többször. További 22% ritkán látogat mérkőzésre (63 fő, tehát 13% százalék félévente, 9%, 45 fő pedig évente 1-2 alkalommal). A megkérdezettek közel ötöde nem jár mérkőzésre, 12% (56 fő) több éve, 42 fő (9%) pedig egyáltalán nem járt még. (7. ábra)

A mérkőzésre járással kapcsolatban az átlagéletkor is érdekes, ami igaz, hogy ugyanúgy, mint a követéssel kapcsolatosan 30 év körül mozog, de itt egy érdekes változást is észrevehetünk. A minden fordulóban a stadionba kilátogatók átlagéletkora 30,48 év, azoké pedig, akik félévente többször, 31,68 év. Hasonló azok kora is, akik félévente egy-két mérkőzést tekintenek meg a helyszínen (30,25), illetve azoké is, akik évente egy-két alkalommal teszik ezt meg (28,53 év, bár itt látható, hogy alacsonyabb). A legérdekesebb, hogy a több éve nem mérkőzésre járóknál az átlagéletkor magasabb, 35,21 év. A válaszlehetőséget megjelölők közt többen betöltötték a 40 éves kort. Ez a korosztály (illetve a kissé idősebbek főként, a mostani 50-55 évesek), még láthatott világeseményen szereplő magyar válogatottat és sikeres magyar klubcsapatokat is.

A végzettség itt is hasonlóképpen alakul, mint a mérkőzések nézésével kapcsolatosan, bár a rendszeresen mérkőzésre járóknál. A minden fordulóban a stadionokba járók 26,6 százaléka rendelkezik felsőfokú végzettséggel, középfokúval pedig 34,2. Az

egyetemi/főiskolai végzettségűek aránya a legmagasabb az egy félévben többször mérkőzésre látogatóknál (29,87%), ami magasabb, mint a más végzettségűek válasza. Elmondható, hogy ez a 30-40% közötti egyetemi végzettségű arány állandó, ez alól a több éve mérkőzésen nem jártaké magasabb (itt közel 50%), hasonlóan azokhoz, akik még nem jártak mérkőzésen soha.

Nemeknél a férfiak fölénye a jellemző és nem meglepő, hogy a minden mérkőzésre kilátogatóknál a férfi válaszadók száma 94,28 százalék. Ennél magasabb azoknál az arány, akik egy félében többször járnak mérkőzésre (tehát nem minden fordulóban, itt 94,51 százalék, de a különbség gyakorlatilag elhanyagolható. A ritkábban mérkőzésre járóknál ez már csökken. Ettől függetlenül jelentős többségben maradnak a férfiak, hiszen a félévente egy-két alkalommal mérkőzésre járóknál 87,3 százalékban jelennek meg, az évente egy-két alkalommal kilátogatóknál pedig egy kicsit magasabb, de hasonló eredmény alakult, egészen pontosan 88,88 százalék. Nem meglepő, hogy a férfiak aránya a mérkőzésen még soha nem járt személyeknél a legalacsonyabb, hiszen itt 61,9% jelölte meg, a nők aránya pedig így 38,1 százalék lett, ami a legmagasabb a válaszlehetőségek közül. Azok között, akik több éve nem jártak mérkőzésen, 80,35% a férfiak aránya.

8.3 Elégedettség

A következő kérdések a bajnoksággal, illetve a körülményekkel kapcsolatos elégedettség felmérésére szolgáltak, mindegyik kérdésnél 1-5-ig terjedően lehetett választani, az 5-ös jelentette a teljes elégedettséget, az 1-es pedig az elégedetlenséget. A bajnokság színvonalával a megkérdezettek mindössze 8 százaléka (összesen 41 fő) elégedett, ők választották a 4-5-ös jelzést. 43% (205 fő) közepesnek ítélte, míg a megkérdezettek közel fele (48%, 230 fő) gyengének. Utóbbiak közül 1-es osztályzatot 76 személy (16%) adott, így elmondható, hogy az átlag közepes alá helyezi a bajnokság színvonalát (az átlag 2,46-ot jelent, ami igen gyengének mondható). (8. ábra)

A stadionok biztonságával kapcsolatosan biztatóbb a helyzet. Ugyan itt is a közepes (3) értékelések voltak többségben (34%, 162 fő), ám ezúttal nem a gyenge, hanem a jó irányba hajlottak a válaszok. 1-es osztályzatot mindössze 15 fő (3%) adott. Kettest többen, 87-en (18%), ami a válaszadók ötödét jelenti, de a másik oldalon 29% (137 fő) 4-es, 16% (75 fő) pedig 5-ös értékelést adott. A válaszokból tehát úgy tűnik, hogy a megkérdezettek (akiknek, mint már kiderült, túlnyomó többsége rendelkezik tapasztalatokkal a közelmúltból) elfogadhatónak tartják a biztonsági helyzetet. Az átlag itt 3,35 lett. (9. ábra)

Amennyire elfogadhatónak találták a megkérdezettek a biztonságot, annyira gyengének a higiéniát. Jónak mondható értékeket mindössze 29 fő (összesen 6%) jelölt meg,

ebből 5-öst 10 fő (2%), 4-est pedig 19 fő (4%) adott. Ezzel együtt a közepes értékelések is kevesebb, mint ötödrészen (19%, 89 fő) jelennek meg. A megkérdezettek 39%-a (187 fő) 2-es, 36%-a (171 fő) pedig egyes osztályzatot adott. Úgy tűnik tehát, hogy a legtöbben meglehetősen elégedetlenek (az átlag 1,97 század lett). (10. ábra) Ez a valószínűsíthetően a stadionok felújításával módosulni fog. Több korábbi és jelenlegi helyszínen volt szerencsém járni a korábbiak során, illetve a közelmúltban (Puskás Ferenc Stadion, Hidegkúti Nándor Stadion, Albert Flórián Stadion, Groupama Aréna, Szusza Ferenc Stadion, Ilovsky Rudolf Stadion), ezek közül valóban európai szintű, elfogadható körülményeket egyedül a Groupama Aréna területén találtam. Itt szeretném megjegyezni, hogy a Hidegkúti Nándor Stadionban, illetve a Szusza Ferenc Stadionban a mellékhelyiségeket nem volt szerencsém megtekinteni. Az összehasonlítási alap a Münchenben található, alig tíz évvel ezelőtt felépített, 2012-ben Bajnokok Ligája döntőnek otthont adó Allianz Arena, melynek az UEFA ötcsillagos besorolást adott, tehát alkalmas nemzetközi sorozatok döntőjének megrendezésére is, illetve a 2012-es Európa-bajnokságra tartalékstadionként épült krakkói Miejski Stadion).

Elégedetlenek az emberek a stadionok szolgáltatásaival is. Ebbe a büfé, a shop vagy akár a mellékhelyiségek is beletartoznak. Az előző oldalakon említett problémák fényében talán nem meglepő, hogy ez volt az egyetlen kérdés, ahol nem a közepes, hanem egy gyengébb osztályzat jelent meg a legtöbbször, ez a 2-es (174 fő, 37%), de az 1-es is hasonlóan sok szavazatot kapott (113 fő, 24%). Közepesnek a megkérdezettek 30%-a, 144 fő értékelte a szolgáltatásokkal való elégedettségét és 10% alatt maradt azoknak a száma, akik 4-es (29 fő, 6%) vagy 5-ös (16 fő, 3%) értékelést adtak. Elmondható tehát, hogy a nézők a higiénia mellett a szolgáltatásokkal is rendkívül elégedetlenek, amit az 1,9-es átlag is jól megmutat. (11. ábra)

Sarkalatos pont Magyarországon a különböző szolgáltatások ára. Nemrégiben a Ferencváros stadionjának átadása után kerültek középpontba a korábbinál magasabb jegyárak.⁹⁴ Az átlag itt is inkább a közepes felé hajlik (40%, 190 fő), míg a mérleg másik két oldalán nagyjából hasonló (kissé a jobb felé mutató) értékekkel találkozhatunk, hiszen 1-es osztályzatot 40 fő (8%), 2-est 93 fő (20%), 4-est 108 fő (23%), 5-öst pedig 45 fő (9%) adott. Kevésbé tűnnek az emberek tehát elégedetlennek a jegyárakkal, az átlag 3,05 lett. (12. ábra)

⁹⁴ HATHAROM: Kubatov a célkeresztben, súlyos jegyárak az új stadionban
<http://www.hatharom.com/2014/05/22/kubatov-a-celkeresztben-pofatlan-jegyarak-az-uj-stadionban>, letöltve: 2014.11.22.)

8.4 Biztonság

A következő kérdésben, azt mértem fel, hogy a megkérdezettek érezték-e valaha veszélyben magukat labdarúgó mérkőzésen. Kétharmados arányt ért el azoknak a száma (316 fő), akik nem érezték magukat veszélyben soha, 5%-ot pedig azoknak a száma (26 fő), akik egyáltalán nem jártak mérkőzésen még korábban. Ez azt jelenti, hogy a megkérdezettek kevesebb, mint 30%-a volt valaha veszélyes helyzetben. Közülük 68 fő egy alkalommal, 66 fő pedig több alkalommal is veszélyben érezte magát (nagyjából 14-14%-ot jelent). (13. ábra)

A következő kérdésben ennek okára voltam kíváncsi, ezért ezt csak azok kapták meg, akik az utóbb említett két válaszlehetőség egyikét jelölték meg. Érdekes módon a legtöbben a rendvédelmi szerveket jelölték meg (62 fő, az összes megkérdezett 13%-a), mint fő veszélyforrást, ami ennél a kérdésnél majdnem minden második személyt jelentett! 32 fő (7%) az ellenfél, 27 fő (6%) pedig a saját csapatának szurkolóit jelölte meg, 6 fő (1%) a stadiont. Egyéb okokat mindössze 7-en (1%) neveztek meg. (14. ábra) Az egyéb okok közt a következők szerepeltek: a rendvédelem és az ellenfél szurkolók, „egy neveletlen gyerekre szóltam rá, és az apja meg akart verni”, „hooligans”, egy fő mind a négy válaszlehetőséget megemlítette, egy fő a „primitív emberek miatt”, egy pedig „a saját szurkolók viselkedésére adott rendőri reakció miatt” választ adott.

8.5 A hipotézis visszaigazolása

A következő négy kérdésben ismét 1-5-ig terjedően kértem a résztvevők választ. Elsőként arra voltam kíváncsi, hogy mennyire értenek egyet azzal az állítással, mely szerint a szurkolók gyűlölködők, rasszisták, miattuk nem járnak mérkőzésre az emberek. A válaszok közt, több mint 75%-os összesítést ért el az 1-es (amely szerint legkevésbé tartják igaznak a fenti állítást) és a 2-es osztályzat. Előbbi 52%-os (247 fő), utóbbi pedig 24%-os (116 fő) eredményt ért el. Az 5-ös felé haladva erősen csökkentek a szavazatok, a 3-ast 14% (69 fő), a 4-est 7% (34 fő), az ötöst mindössze 2% (10 fő) jelölte meg. Az átlag 1,82 lett, ami alapján ki lehet jelenten, hogy a megkérdezettek többsége nem ért egyet az állítással. (15. ábra)

Érdekes megnézni azt is, hogy a szurkolók viselkedésével kapcsolatosan milyen arányban jelennek meg a mérkőzéseket rendszeresen követők véleménye. Akik az 1-es változatot jelölték meg, közülük 220-an (tehát a 247 fő) döntő többsége követ minden fordulót vagy a legtöbbet (170 fő minden, 50 a legtöbb fordulót), a 2-esnél a kettő 102 főt tesz ki a 116-ból, a hármasnál 43-at a 69-ből. Érdekes látni, hogy 89 százalékról előbb 87-re, utána 62-re csökken! Akik inkább egyetértenek az állítással (a 4-es és az 5-ös állítást jelölték), ott a rendszeresnek tekinthető nézők 61, illetve 50 százalékot jelent. A mérkőzéseket rendszeresen

követők arányaiban jóval kevesebben értenek egyet azzal, hogy a szurkolók gyűlölködők, rasszisták, miattuk nem járnak mérkőzésre az emberek. Igaz, hogy magas arányban vannak az egyetértők közt is a rendszeresen mérkőzésre látogatók, de a számuk lényegesen alacsonyabb.

A kérdést érdemes megnézni a mérkőzésre járási szokások különbözősége szerint is. A minden fordulóban stadionba látogatók 69%-a az 1-es, 17%-a pedig a 2-es lehetőséget jelölte meg, tehát ők azok, akik legkevésbé értenek egyet az állítással. A 3-ast 8% jelölte, egyet pedig mindössze 6% ért, az átlag 1,51. (15.A ábra). Hasonló az arány az egy félévben többször mérkőzésre járóknál is, itt az 1-est 56%, a 2-est pedig 32% jelölte meg, összesen 88%. Mindössze 4% (5: 0,5%, 4: 3,5%) ért egyet, 7% pedig a hármas lehetőséget jelölte (15.B ábra), az átlag 1,57. Ennél a két csoportnál tehát kijelenthető, hogy nem értenek egyet a kérdésben szereplő állítással.

A ritkábban mérkőzésre járók esetén kisebb elmozdulást láthatunk. A félévente 1-2 alkalommal stadionba látogatóknál az 1-es lehetőséget 55,5%, a kettest pedig 27% jelölte meg. Ez együttesen több mint 80%. Az 5-öst 1,5%, a 4-est 5%, a hármas pedig 11% jelölte meg. Itt is elmondható, hogy a többség nem ért egyet az állítással, az átlag 1,69 lett (15.C ábra). Kissé eltolódtak az arányok az évente 1-2 alkalommal mérkőzésre járók esetében, ugyanis itt már 50% alatt van az 1-es lehetőséget megjelölők aránya (46,5%), míg a kettest 22% jelölte. Ezzel együtt még mindig kétharmadnál nagyobb arányról beszélhetünk, de a ritkán mérkőzésre látogatók nagyobb aránya ért egyet a kérdéssel (ezzel együtt is mindössze 1,5% jelölte az 5-ös, 5% pedig a 4-es lehetőséget, tehát az arányuk itt sem magasabb, viszont 11% a 3-ast jelölte, tehát közepesen ért egyet). Az átlag 1,97, tehát 2 alatti (15.D ábra).

Az előbbieket során szerepeltek tehát a mérkőzésre látogatók és ahogy látható, a kérdőívet kitöltők közül azok, akik ma is járnak a stadionokba, többségben nem értenek egyet az állítással. Velük ellentétben a mérkőzésen több éve nem jártaknál viszont más az arány. Itt gyakorlatilag 3-as átlag felé közelítő eredményről beszélhetünk (2,78), ami nem jelent egyértelmű egyetértést (de magasabb hányad jelölte a 4-5-ös lehetőségeket). Az 5-ös, tehát az állítással teljes mértékben egyetértő válaszadók 2%-ot tesznek ki, 4-est pedig 27%. A másik oldalon a kettest 20, az egyest pedig 19% jelölte meg, tehát itt is többen vannak azok, akik nem értenek egyet, de az egyetértők aránya nőtt. Közepesen 32% ért egyet. (15.E ábra)

Akik nem jártak még mérkőzésen, szintén jobban egyetértenek a kérdéssel, de itt is 3-as átlag alatt marad, ugyanis 6% jelölte az 5-ös, 3,5% pedig a 4-es lehetőséget (tehát ők azok, akik leginkább egyetértenek), közepesen (tehát a 3-ast választók) 29% ért egyet az állítással, míg a 2-es lehetőséget 32,5, az 1-est pedig 29% jelölte meg. Az átlag így 2,25 lett (15.F ábra).

A fenti válaszok alapján tehát elmondható, hogy a hipotézis beigazolódott, a megkérdezettek nagy része nem ért egyet azzal, hogy a rasszista, gyűlölködő szurkolók miatt nem járnak az emberek mérkőzésre. Kisebb eltérések ugyan tapasztalhatók a mérkőzések látogatásának ritkulásával, de egyik csoport esetén sem lehet azt mondani, hogy egyetért az állítással.

„A stadionok állapota sok kívánnivalót hagy maga után” kijelentésre ellentétes válaszok születtek. Teljes mértékben egyetértett (tehát az 5-ös számot jelölte meg) 185 fő, a megkérdezettek 39%-a, de a 4-est is 121-en jelölték (25%), a kettő együtt már 64%-ot jelent, ami erős többség. Közepesen 108 fő (23%) értett egyet és mindössze 44-en (9%) gondolták 2-es szinten igaznak, egyáltalán nem igaznak pedig 18-an (4%). Kijelenthető, hogy a megkérdezettek nagy része egyetért azzal, hogy a stadionok állapota sok kívánnivalót hagy maga után (az átlag 3,86). Itt is fontos, hogy a stadionépítésekkel összekapcsolva a vélemények minden valószínűség szerint pozitív irányba fognak változni. (16. ábra)

Természetesen sarkalatos jelentőségű a mérkőzések színvonala. Elenyésző százalék (5), mindössze 22 fő jelölte 5-ösnek, 28 fő (6%) pedig 4-esnek. Közepesen igaznak jelölte a megkérdezettek legnagyobb része (193 fő, tehát 41%), 2-est 150 fő (32%), 1-est pedig 83 fő (17%) jelölt. Érdekes, hogy itt is, a közepes osztályzat van többségben, de emellett inkább hamisnak gondolják az állítást a megkérdezettek, amit a 2,48-as átlag is mutat. (17. ábra)

Az elégedettségénél is megfigyelhető egy érdekes tendencia. Ahogy a fentiekben is szerepel, a szurkolók nagy része elégedetlen a pályán látottakkal. De ez vajon hogy jelenik meg az életkorukkal összefüggésben? A korábban említettekhez hasonlóképpen, hiszen kiegyenlített a válaszadók átlagéletkora, legalábbis elsőre. Akik a legelégedetlenebbek, tehát az 1-es lehetőséget jelölték meg, átlagosan 30,9 évesek, míg a kettest választóknál ez 31,01 év. A közepesen elégedetteknél tovább nő az átlagéletkor, 32,57 évre. Ezt követően viszont egy csökkenés kezdődik, hiszen a 4-es lehetőséget megadóknál 25,51 évre csökken, míg a legelégedetlenebbeknél 21,66 évre! Ez is összevonható a magyar labdarúgás sikerességével, ugyanis a mai 24-26 éveseknek reálisan nézve is csak halovány emlék lehet, amikor a Ferencváros a Bajnokok Ligájában játszhatott, azt viszont már esélyük sem volt látni, amikor a magyar válogatott világeseményen vett részt.

A mérkőzésre látogatók elégedettsége is érdekes. Ötös osztályzatot rendkívül kevesen jelöltek meg, de a 10 választó 50%-a minden fordulóban kilátogat mérkőzésre, 30% pedig többször egy félévben. A maradék 20% még sosem járt mérkőzésen, valószínűleg ők a televíziós közvetítések alapján nyilatkoztak így. A négyes, tehát a még jónak számító választadóknál a 30 válaszolóból 17 fő jár ki egy félévben többször vagy pedig rendszeresen

mérkőzésre, ami már csak 50%-nál alig magasabb arányt jelent. Megfigyelhető, hogy ez a hármas osztályzatnál 66,34%, a kettesnél 51%, az egyesnél pedig 38%. A hármasnál kiemelkedő eredmény született, de úgy tűnik, hogy a mérkőzésre rendszeresebben látogatók valamivel jobbnak tartják a színvonalat, mint azok, akik otthonról követik a bajnokságot. Ezek között természetesen lehetséges összefüggés is, lehetséges, akik nem járnak ki, többször megtennék, ha a megítélésük szerint magasabb színvonalú előadásban részesülnének.

Az elégedettség és a mérkőzések nézésének kapcsolatában meg lehet állapítani, hogy aki többet néz mérkőzést, elégedettebb. Az 5-ös osztályzatot adók közül 8 fő minden fordulót, 2 pedig a legtöbbet követi. Számszerűleg természetesen ez kevésnek mondható, de ugyanez a 4-esnél már mást mutat, ott 21 fő követ minden és 8 a legtöbb fordulót, egy fő pedig havi egy alkalommal. A hármassal értékelőknél már mások az arányok, ott a rendszeresen mérkőzéseket nézők 91%-ot tesznek ki és mindössze néhány válaszadó (összesen 5 a 205-ből) válaszolta azt, hogy egyáltalán nem néz mérkőzéseket. A kettes osztályzatnál már kissé csökken (81%-ra) azok aránya, akik rendszeresen nézik a mérkőzéseket, de még így is jelentős számúnak mondhatóak, ahogyan a legalacsonyabb (1) osztályzat esetében is (itt egészen pontosan 47%). A legtöbben, ahogyan fentebb is szerepelt a 3-as választ jelölték meg, de az 1-es és 2-es lehetőség így is sokkal több szavazatot kapott, mint a 4-es és az 5-ös. Látható tehát, hogy minden válaszlehetőségnél viszonylag magas azok aránya, akik rendszeresen néznek magyar bajnoki labdarúgó mérkőzéseket, de a véleményük erősen eltér és nagyrészt kevésbé elégedettek a látottakkal. Ha pusztán a százalékos adatokat tekintjük, állítható, hogy minél elégedettebbek, annál több mérkőzést tekintenek meg, de a válaszadók számát tekintve ez kevésbé igaz, viszont ezzel együtt is meg kell jegyezni, hogy a jobb mérkőzések vonzóak lehetnek a nézők számára.

Azok után, hogy azon személyek, akik már korábban érezték magukat veszélyben mérkőzésen, többségben a rendvédelmi szerveket jelölték meg, nem volt meglepetés, hogy a következő kérdésre, melyben azt állítottam, hogy a biztonságért felelős személyzet segítőkész, hozzáállása megfelelő meglehetősen negatív válaszok érkeztek. Nagyon kicsi eltéréssel jelölték meg legtöbben az 1-es (146 fő, 31%) és a 2-es (155 fő, 33%) lehetőségeket. Ez azt jelenti, hogy a megkérdezettek közel 2/3-a nem ért egyet az állítással. Közepesen 26% (123 fő) ért vele egyet és a megkérdezettek mindössze 8%-a (38 fő) adott 4-es, 3%-a (14 fő) pedig 5-ös osztályzatot. Ez 2,19-es átlagot jelent, tehát a megkérdezettek elégedetlenek a biztonságért felelős személyzettel, ráadásul elégedetlenebbek velük, mint a mérkőzések színvonalával! (18. ábra)

8.6 Szurkolói motivációk

A következő kérdések során azt mértem fel, hogy mennyire befolyásolják a mérkőzésre járási szokásokat a különböző tényezők. Minden kérdésnél három válaszlehetőség (nem, kis mértékben, nagy mértékben) közül lehetett választani. Az első kérdés a (kedvenc) csapat eredményes, szórakoztató játékára vonatkozott. Meglehetősen kiegyenlítettnek tűnik a három válasz. Ezzel együtt legtöbben (194 fő, 41%) azt állították, hogy nagy mértékben befolyásolja, kis mértékben 146 főt (31%), míg egyáltalán nem 136 főt (29%). (19. ábra)

A második kérdésnél a stadion komfortjával (tisztaság, szolgáltatások), illetve ennek hatásaival foglalkoztam. Meglepő módon a válaszadók nagy része (46%, tehát 218 fő) azt állította, hogy kis mértékben befolyásolja a mérkőzésre járási szokásait, 34%-ét (160 fő) pedig egyáltalán nem! Rendkívül érdekes válaszok annak tekintetében, hogy a legtöbben elégedetlenek voltak a stadionokkal. (20. ábra)

A lelátói hangulat (szurkolási szokások) ismét egy érdekes kérdés. A médiában (mint ahogyan korábban szerepelt), nagyon nagy teret kap az, hogy az egyes csoportok mennyire megbotránkoztatón viselkednek. A megkérdezettek nagy részét ezek befolyásolják. A szurkolók viselkedése a megkérdezettek 56%-ára (266 fő) nagy mértékben, negyedére (117 fő) pedig kis mértékben hatással van, és befolyásolja mérkőzésre járási szokásaikat, mindössze 93 fő választotta azt, hogy nem. (21. ábra) Összehasonlítva egy korábbi kérdéssel, melyben annak a kijelentésnek az igazságtartamát firtattam, hogy a szurkolók rasszisták és miattuk nem járnak az emberek mérkőzésre, ugyanis ott a többség nem értett egyet. A két kérdést összekapcsolva tehát ki lehet jelteni, hogy a szurkolói hangulat ugyan sokak mérkőzésre járási szokásait befolyásolja, de nem a mai, médiából ismert, mérkőzésre járó szurkolók viselkedése jelenti a fő okot az alacsony nézőszámban!

A rendvédelmi szervek viselkedésével kapcsolatban kiegyenlített volt a vélemény. Nagyjából hasonló arányban 148 fő (31%), illetve 142 fő (30%) válaszolt úgy, hogy nem, illetve nagy mértékben befolyásolja az ő viselkedésük. Azzal együtt, hogy a legtöbben elégedetlenek voltak a biztonságért felelős személyzet viselkedésével úgy tűnik, hogy az elégedetlenek egy része képes szemet hunyni előlött. (22. ábra)

A jegyárral kapcsolatban (számomra meglepetésként), mindössze a megkérdezettek 21%-a (101 fő) jelölte meg azt, hogy nagy mértékben befolyásolja a mérkőzésre járási szokásaiban. Ezzel szemben 160 főt (34%) egyáltalán nem befolyásol, kis mértékben pedig 215 főt, tehát a megkérdezettek 45%-át. (23. ábra) A jegyek árával való elégedettség és a mérkőzésre járás közti kapcsolatban nagyon nagy a szórás, de észrevehető az adatokból, hogy

aki nagyon elégedetlen a színvonallal, kevesebbet látogat a stadionba. Ebben persze a pénzügyi helyzet is szerepet játszhat, mert a legtöbbjük ennek ellenére minden fordulót követ.

A jegyár és a színvonal kérdése viszont érdekesebb lehet. Több helyütt (főként internetes fórumok hozzászólásaiban) lehetett olvasni, hogy drágállják a szurkolók a jegyeket, illetve a színvonalat sem tartják kielégítőnek. Ezt a fenti számok is mutatják. A statisztikából könnyen kiolvasható, hogy aki a jegyárral elégedetlen, tehát drágának tartja a belépőket, nagyobb eséllyel mondja azt, hogy a színvonal alacsony. Aki viszont jobb értékelést adott a színvonatra, általában a jegyárral is elégedettebb, legalábbis megfelelőbbnek tartja.

A kérdőív utolsó részében több válaszlehetőséget is meg lehetett jelölni. Több állítás körül azt kellett megjelölni, amelyek teljesülése esetén a kitöltő többet járna mérkőzésre. Itt egyértelmű fölényben, 335 szavazattal a „ha magasabb lenne a játék színvonala” válasz nyert, ami egyértelműen megmutatja, hogy mi a legproblémásabb a magyar labdarúgásban a kitöltők szerint. Ezután két tényező is közel egyforma mennyiségű szavazatot kapott, ugyanis 264 fő (55%) jelölte meg válaszként a „ha kevésbé szigorúan szabályoznák a szurkolást (pirotechnika, különböző drapériák engedélyezése)” választ és 257 fő (54%) a stadionok higiénikusabb voltát. Azzal együtt, hogy a legtöbben nem tekintették túlzottan befolyásoló tényezőnek, 32% alacsonyabb jegyárak esetén szívesebben járna mérkőzésre. Szintén érdekes, hogy bár jelenleg (mint az korábban is szerepelt) nagyon sok büntetést kapnak a csapatok és már kitiltások is történtek a stadionokból, 25% (120 fő) úgy gondolja, hogy ha ez kevesebb és indokoltabb esetben történne, akkor többször látogatna mérkőzést. (24. ábra)

A másik oldal viszont jóval kisebb arányban jelenik meg, hiszen mindössze 67 fő (14%) gondolta úgy, hogy többet járna mérkőzésre, ha a stadionokból való kitiltást többet alkalmaznák a klubok (tehát kisebb rendbontásokért is ez a retorzió járna), a szigorúbb szabályozást pedig 46 fő (10%) jelölte meg. Egyéb okokat 33 fő (7%) jelölt meg.

9. Összegzés

Ahogy az előbbieken is szerepelt, a futball közege közel sem volt mindig békés terep és sok országban ma sem az. Ezzel együtt viszont Európában és az általunk mindennap látott, a labdarúgásunkat is körülvevő közegben a biztonsági szabályozások miatt gyakorlatilag elképzelhetetlenek a Heyselben vagy épp a Hillsborough-ban történt tragédiák, amelyekhez hasonlók Magyarországon (szerencsére) nem történtek és véleményem szerint a jövőben se várható bekövetkezésük.

Ezzel együtt hazánkban a labdarúgás (legalábbis a magyar mindenképpen) megítélése negatív. Ennek oka egyfelől a klubcsapatok és a válogatott kevésbé kielégítő teljesítménye és a médiában megjelentek is. Ezek sokszor rendkívüli módon támadják/támadták a stadionokba kilátogató szurkolókat, illetve előfordult olyan eset is, amikor az érveléskor használt elemek egyszerűen nem voltak igazak, legalábbis részben. Érdekes itt az állóhelyek megszüntetését és a huliganizmus visszaszorulását tekinteni Angliában. Ha a kettő közt valóban összefüggés lenne, akkor Németországban mindenkinek ülőhelye lenne.

Az elemzett sajtótermékek és a kérdőív elemzése után kijelenthető, hogy az előzetes feltevésem beigazolódott és valóban eltúlozva, torzán jelenik meg a magyar médiában a kép a stadionokba kilátogatókról. A kérdőívvel elérték jelentős többsége nem ért egyet az állítással, mely szerint „sokan azért nem járnak bajnoki meccsre, mert riasztja őket az ott tapasztalt sportszerűtlenség, gyűlölethullám”. A válaszokból egyértelmű, hogy Magyarországon van igény a labdarúgásra. Alapvetően egyébként ez a nagyobb népszerűségű sportágakkal így van, ráadásul nagyobb sikerek esetén megsokszorozódhat a nézőszám. Nem labdajáték, de egy érdekes párhuzam: amikor 2001-ben az ETCC sorozat (Európai Túraautó-bajnokság) a Hungaroringen szerepelt egy másik, nagyobb autós sorozat (FIA GT) betétversenyeként, a lelátókon kevés ember foglalt helyet. Pontosan egy évtizeddel később a sorozat már világbajnokságként (WTCC) tért vissza a beugróként szereplő magyar versenypályára, de már egy magyar versenyzővel, az előző szezonban világbajnoki versenyt is nyerő Michelisz Norberttel. A lelátók tömve voltak.

Azzal együtt, hogy a médiában megjelenő kép a szurkolókkal szemben meglehetősen negatív, több helyütt is lehet találkozni olyan írásokkal is, amelyek a labdarúgásunkat körülvevő egyéb problémákkal foglalkoznak. Ezek azonban közel sem általánosak. A kérdőívre kapott válaszok alapján úgy tűnik, hogy a legnagyobb problémát Magyarországon a labdarúgás színvonala jelenti, amely túl alacsony. Emellett jelentős problémák merülnek fel a stadionok higiéniai körülményeivel és a szolgáltatásokkal kapcsolatosan is, amelyeket a pályák területén igénybe lehet venni.

A kérdőívben és a sajtótermékekben megjelentek arra engednek következtetni, hogy a magyar labdarúgás súlyos válságban van, gyakorlatilag minden téren változásokra lenne szükség ahhoz, hogy nézőbaráttá váljon és minden héten tömegeket tudjon a lelátókra csalni. Mivel a dolgozat lényegi részénél még nem álltak rendelkezésre a megújult stadionok (ezek közül jelenleg a Groupama Aréna és a Nagyerdei Stadion üzemel, több pedig építés alatt áll), a jövőben mindenképpen érdemes lehet a kutatás folytatásaként felmérni a változást akkor, amikor már minden, felújításra vagy újjáépítésre váró létesítmény elkészül.

Melléklet

A kérdőív kérdései:

1. Kor (legördülő menü: 1-99)
2. Legmagasabb iskolai végzettség (választásos)
 - 8 általánosnál kevesebb
 - 8 általános
 - Szakiskola
 - Érettségi
 - Felnőttképzés
 - Főiskola/egyetem
3. Foglalkozása (választásos)
 - Diák
 - Munkanélküli
 - Fizikai dolgozó
 - Szellemi dolgozó
 - Egyéb
4. Beosztása (választásos)
 - Saját vállalkozás
 - Beosztott
 - Középvezető
 - Vezető
 - Egyéb
5. Milyen rendszerességgel néz magyar bajnoki (NB1) mérkőzéseket:
 - Minden fordulót
 - A legtöbb fordulót
 - Havonta egy alkalommal
 - Évente néhány fordulót
 - Egyáltalán nem követem
6. Szokott magyar bajnoki (NB1) mérkőzésekre járni?
 - Minden fordulóban
 - Egy félévben többször
 - Félévente 1-2 alkalommal
 - Évente 1-2 alkalommal
 - Több éve nem jártam mérkőzésen
 - Nem jártam még mérkőzésen
7. Mennyire elégedett a magyar bajnokság színvonalával? (1-5, 1: egyáltalán nem, 5: teljes mértékben)
8. Ön szerint mennyire biztonságosak a magyarországi stadionok? (1-5, 1: életveszélyesek, 5: teljesen biztonságosak)

9. Ön szerint mennyire megfelelőek a stadionok higiénias körülményei? (1-5, 1: egyáltalán nem, 5: teljes mértékben)

10. Mennyire tartja megfelelőnek a jegyárakat? (1-5, 1: túl magasak, 5: elégedett vagyok az árakkal)

11. Mennyire elégedett a stadionokban igénybe vehető szolgáltatásokkal (pl.: büfé, shop, mellékhelyiségek)? (1-5, 1: egyáltalán nem, 5: teljes mértékben)

12. Érezte-e valaha veszélyben testi épségét labdarúgó mérkőzésen?

Nem

Egy alkalommal

Többször is

Nem jártam még mérkőzésen

12.B (csak azoknak, akik az előző kérdésre az „Egy alkalommal” vagy a „Többször is” válaszlehetőséget jelölték meg)

Miért érezte magát veszélyben?

A saját csapata szurkolói miatt

Az ellenfél szurkolói miatt

A rendvédelmi szervek miatt

A stadion veszélyessége miatt

Egyéb (szabadon kitölthető)

13. Mennyire tartja igaznak az alábbi állításokat? (1-5, 1: egyáltalán nem igaz, 5: teljes mértékben igaz)

A szurkolók gyűlölködők, rasszisták, miattuk nem járnak mérkőzésre az emberek

A stadionok állapota sok kívánnivalót hagy maga után

A mérkőzések színvonala megfelelő

A biztonságért felelős személyzet segítőkész, hozzáállása megfelelő

14. Az alábbi tényezők mennyiben befolyásolják mérkőzésre járási szokásait? (Nem befolyásolja, kis mértékben befolyásolja, nagy mértékben befolyásolja)

A csapat játéka (szórakoztató, eredményes)

A stadion komfortja (tisztaság, szolgáltatások)

A lelátói hangulat (szurkolási szokások)

A rendvédelmi szervek viselkedése

Jegyár

15. Az alábbiak közül mely esetekben járna szívesebben mérkőzésekre? (Több válaszlehetőség jelölhető)

Ha kevésbé szigorúan szabályoznák a szurkolást (pirotechnika, különböző drapériák engedélyezése)

Ha szigorúbban szabályoznák a szurkolást

Ha higiénikusabbak lennének a stadionok

Ha magasabb lenne a játék színvonala

Ha alacsonyabbak lennének a jegyárak

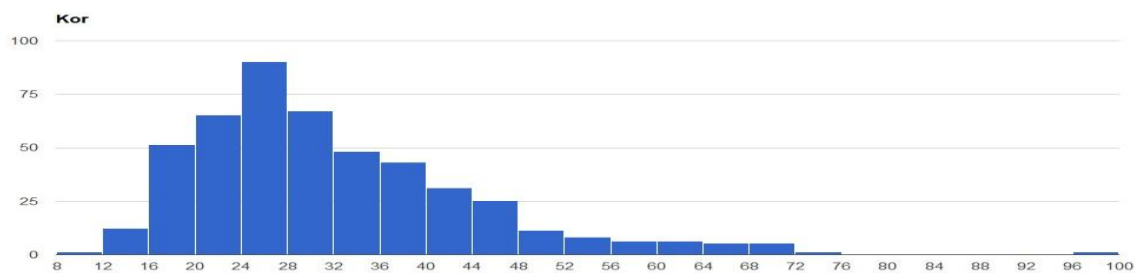
Ha a stadionból való kitiltás lehetőségét kevesebbszer és indokoltabb esetekben alkalmaznák a klubok

Ha a stadionból való kitiltást többször alkalmaznák a klubok (kisebb rendbontásért is kizárna szurkolókat, mint korábban)

Egyéb (szabadon kitölthető)

A beérkezett válaszok:

1. ábra



2. ábra

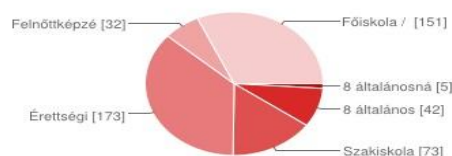
Nem



Férfi	420	88%
Nő	56	12%

3. ábra

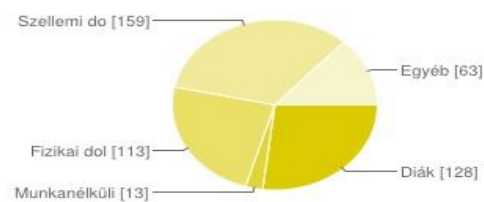
Legmagasabb iskolai végzettség



8 általánosnál kevesebb	5	1%
8 általános	42	9%
Szakiskola	73	15%
Érettségi	173	36%
Felnőttképzés	32	7%
Főiskola / egyetem	151	32%

4. ábra

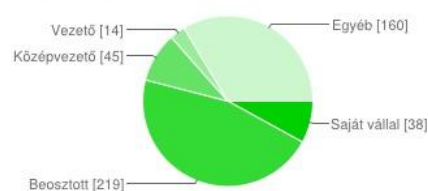
Foglalkozása



Diák	128	27%
Munkanélküli	13	3%
Fizikai dolgozó	113	24%
Szellemi dolgozó	159	33%
Egyéb	63	13%

5. ábra

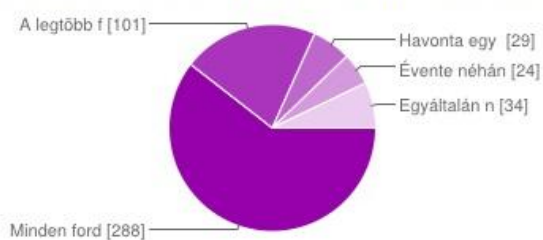
Beosztása



Saját vállalkozás	38	8%
Beosztott	219	46%
Középvezető	45	9%
Vezető	14	3%
Egyéb	160	34%

6. ábra

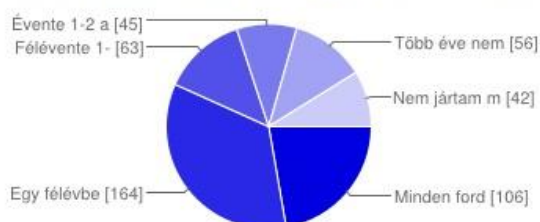
Milyen rendszerességgel néz magyar bajnoki (NB1) mérkőzéseket?



Minden fordulót	288	61%
A legtöbb fordulót	101	21%
Havonta egy alkalommal	29	6%
Évente néhány fordulót	24	5%
Egyáltalán nem követem	34	7%

7. ábra

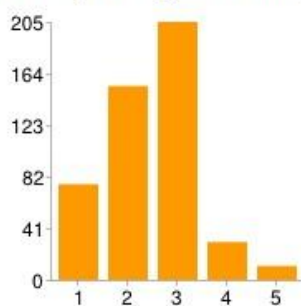
Szokott magyar bajnoki (NB1) mérkőzésekre járni?



Minden fordulóban	106	22%
Egy félévben többször	164	34%
Félévente 1-2 alkalommal	63	13%
Évente 1-2 alkalommal	45	9%
Több éve nem jártam mérkőzésen	56	12%
Nem jártam még mérkőzésen	42	9%

8. ábra

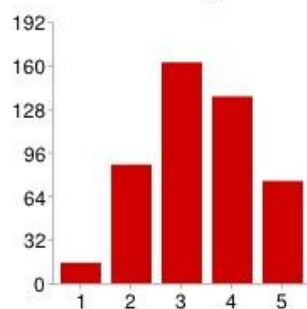
Mennyire elégedett a magyar bajnokság színvonalával?



1	76	16%
2	154	32%
3	205	43%
4	30	6%
5	11	2%

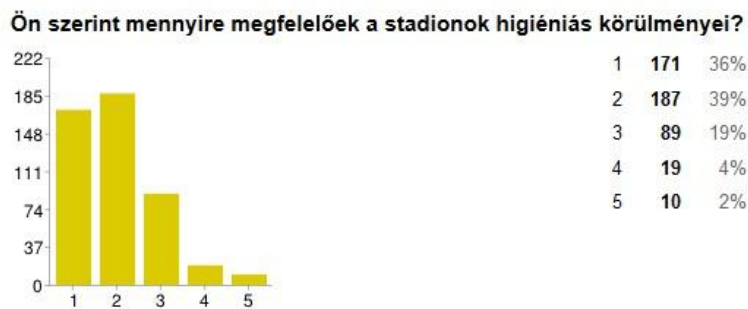
9. ábra

Ön szerint mennyire biztonságosak a magyarországi stadionok?



1	15	3%
2	87	18%
3	162	34%
4	137	29%
5	75	16%

10. ábra



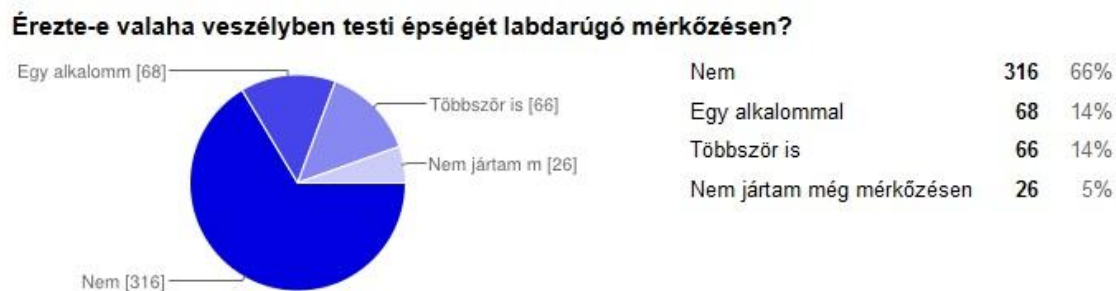
11. ábra



12. ábra

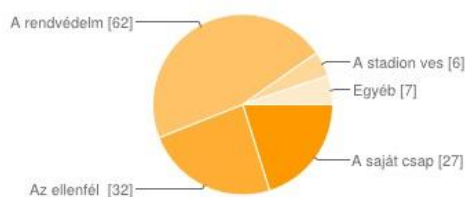


13. ábra



14. ábra

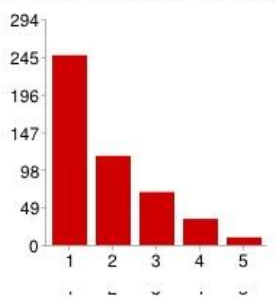
Miért érezte magát veszélyben?



A saját csapata szurkolói miatt	27	6%
Az ellenfél szurkolói miatt	32	7%
A rendvédelmi szervek miatt	62	13%
A stadion veszélyessége miatt	6	1%
Egyéb	7	1%

15. ábra

A szurkolók gyűlölködők, rasszisták, miattuk nem járnak mérkőzésre az emberek.



1	247	52%
2	116	24%
3	69	14%
4	34	7%
5	10	2%

15.A ábra

Minden fordulóban mérkőzésre járók

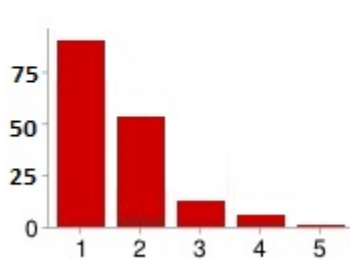


5	2	2%
4	4	4%
3	8	8%
2	18	17%
1	73	69%

Átlag: 1,51

15.B ábra

Egy félévben többször mérkőzésre járók



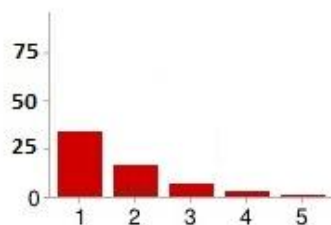
5	1	0,5%
4	6	3,5%
3	12	7%
2	53	32%
1	92	56%

Átlag: 1,57

15.C ábra

Félévente 1-2 alkalommal mérkőzésre

járók



5	1	1,5%
4	3	5%
3	7	11%
2	17	27%
1	35	55,5%

Átlag: 1,69

15.D ábra

Évente 1-2 alkalommal mérkőzésre járók

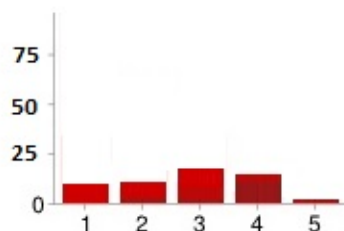


5	1	2,5%
4	4	9%
3	9	20%
2	10	22%
1	21	46,5%

Átlag: 1,97

15.E ábra

Mérkőzésen több éve nem jártak

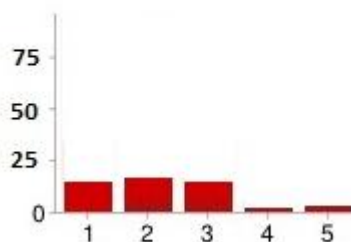


5	2	2%
4	15	27%
3	18	32%
2	11	20%
1	10	19%

Átlag: 2,78

15.F ábra

Nem jártak még mérkőzésen

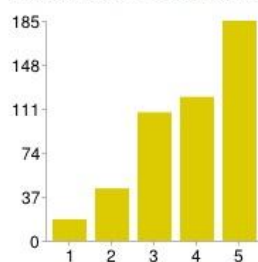


5	3	6%
4	2	3,5%
3	15	29%
2	17	32,5%
1	15	29%

Átlag: 2,25

16. ábra

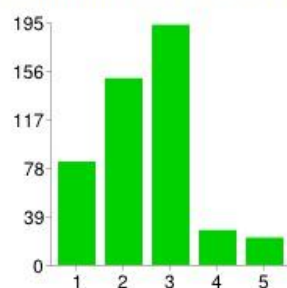
A stadionok állapota sok kívánnivalót hagy maga után.



1	18	4%
2	44	9%
3	108	23%
4	121	25%
5	185	39%

17. ábra

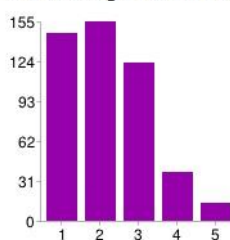
A mérkőzések színvonala megfelelő.



1	83	17%
2	150	32%
3	193	41%
4	28	6%
5	22	5%

18. ábra

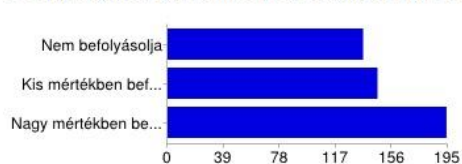
A biztonságért felelős személyzet segítőkész, hozzáállása megfelelő.



1	146	31%
2	155	33%
3	123	26%
4	38	8%
5	14	3%

19. ábra

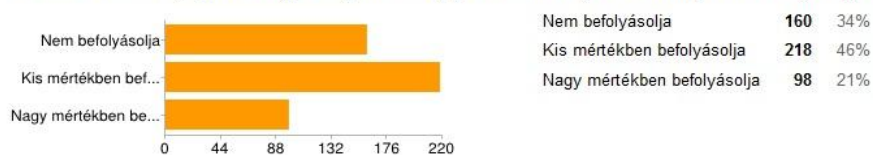
A csapat játéka (szórakoztató, eredményes) [Az alábbi tényezők mennyiben befolyásolják a mérkőzésre járási szokásait?]



Nem befolyásolja	136	29%
Kis mértékben befolyásolja	146	31%
Nagy mértékben befolyásolja	194	41%

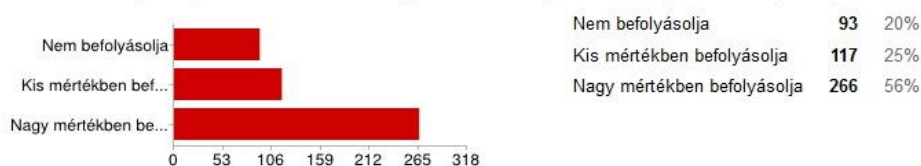
20. ábra

A stadion komfortja (tisztaság, szolgáltatások) [Az alábbi tényezők mennyiben befolyásolják a mérkőzésre járási szokásait?]



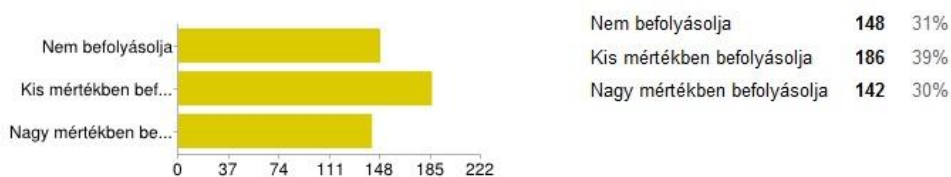
21. ábra

A lelátói hangulat (szurkolási szokások) [Az alábbi tényezők mennyiben befolyásolják a mérkőzésre járási szokásait?]



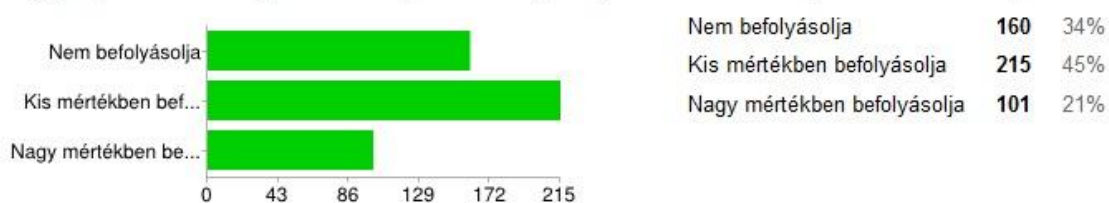
22. ábra

A rendvédelmi szervek viselkedése [Az alábbi tényezők mennyiben befolyásolják a mérkőzésre járási szokásait?]



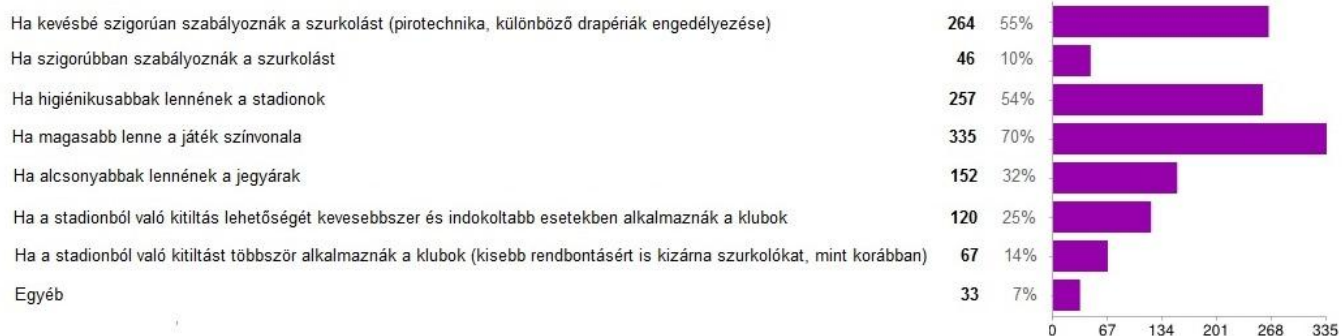
23. ábra

Jegyár [Az alábbi tényezők mennyiben befolyásolják a mérkőzésre járási szokásait?]



24. ábra

Az alábbiak közül mely esetekben járna szívesebben mérkőzésekre?



Felhasznált irodalom:

ANDICS Gábor: Felére csökkent a nézőszám az NB1-ben. Sport Plusz, XXVI. évfolyam (2014.09.26.), 39. sz.

BAMA: A magányos pápai drukker (<http://www.bama.hu/baranya/sport/a-maganyos-papai-drukker-517095>, letöltve: 2014.06.06.)

BERŐ Zsolt: Dráguló gyalázkodás – rasszizmus ellen küzd az MLSZ (http://www.vasarnapihirek.hu/sport/dragulo_gyalazkodas_rasszizmus_ellen_kuzd_az_mlsz, letöltve: 2014.10.18.)

BBC: Gibraltar given full UEFA membership at London Congress (<http://www.bbc.com/sport/0/football/22657481>, letöltve: 2014.11.24.)

BOHUS Péter: Hadd lehessen sz*r a Vidi (http://sportgeza.hu/sport/marodiaklistaja/2013/05/08/a_magyar_szukrolok_a_szarozas_jogart/, letöltve: 2014.11.15.)

Csakfoci: Emelkedett az NB I nézőszáma - ennyien jártak meccsre a csapatoknál (<http://www.csakfoci.hu/fradi/dvtnode/166139>, letöltve: 2014.06.06.)

DOBOS Sándor: Hosszan tartó huhogások és cigányozás után MLSZ-vicc (<http://sport.hir24.hu/nb1/2013/04/09/hosszan-tarto-huhogasok-es-ciganyozas-utan-mlsz-vicc/>, letöltve: 2014.10.18.)

FEKŐ Ádám: Viszlát, magyar foci, keresek más hobbit (http://sportgeza.hu/sport/marodiaklistaja/2014/08/28/viszlat_magyar_foci_keresek_mas_hobbit/, letöltve: 2014.11.15.)

Fociklub: Futballhuliganizmus! – avagy az érem másik oldala (<http://www.fociklub.hu/2013/07/futballhuliganizmus-az-erem-masik-oldala/>, letöltve: 2014.07.10.)

GIBSON, Owen-CONN, David-SIDDIQUE, Haroon: Hillsborough disaster: David Cameron apologises for 'double injustice' (<http://www.theguardian.com/football/2012/sep/12/hillsborough-disaster-david-cameron-apologises>, letöltve: 2014.07.10.)

GOMPERZ Tamás: Mámoros zsidózás a lelátón (http://hvg.hu/velemenynyuzsog/20120818_Mamoros_zsidozas_a_lelaton/, letöltve: 2014.09.01.)

Gondola: Izraeli lapok a szerdai focimeccsen történt antiszemita incidensekről
(http://gondola.hu/cikkek/82215-Izraeli_lapok_a_szerdai_focimeccsen_tortent_antiszemita_incidensekrol.html, 2014.09.01.)

GYURIS Zoltán: Embertelen körülmények a magyar élvonalbeli futballpályák lelátóin
(<http://sport365.hu/magyar-foci,labdarugo-nb-i,embertelen-korulmenyek-a-magyar-elvonalbeli-futballpalyak-lelatoin,74680>, letöltve: 2014.11.15.)

Hatharom: A Fradi örüljön a kétmillió bűntetésnek és a szektorbezárásnak
(<http://www.hatharom.com/2013/09/24/a-fradi-oruljon-a-ketmillios-buntetesnek-es-a-szektorbezarasnak>, letöltve: 2014.10.18.)

Hatharom: Kubatov a célkeresztben, súlyos jegyárak az új stadionban
<http://www.hatharom.com/2014/05/22/kubatov-a-celkeresztben-pofatlan-jegyarak-az-uj-stadionban>, letöltve: 2014.11.22.)

HEGYI Iván: Hétköznapi rasszizmus
(http://mandiner.hu/cikk/20120823_hegyi_ivan_hetkoznapi_rasszizmus, letöltve: 2014.09.01.)

HEGYI Iván-PETŐ Péter: Csányi: „A mi szégyenünk” (http://nol.hu/sport/20130117-csanyi___a_mi_szegyenunk_-1359983, letöltve: 2014.09.01.)

HVG: Az MLSZ szigorúbb büntetést ígér a lelátói zsidózásért is
(http://hvg.hu/sport/20130301_Az_MLSZ_szigorubb_buntetest_iger_a_lelato/, letöltve: 2014.10.18.)

HVG: Kész a törvény a modern stadionok beléptetőkapúira
(http://hvg.hu/sport/20140604_Kesz_a_torveny_a_modern_stadionok_belepte/, letöltve: 2014.10.18.)

HVG: Meghalt egy olasz szurkoló, akit a kupadöntő előtt lőttek mellkason
(http://hvg.hu/sport/20140625_Meghalt_egyolasz_szurkolo_akit_a_kupadon/, letöltve: 2014.07.10.)

HVG: Rémisztő zsidózás a magyar-izraeli meccsen
(http://hvg.hu/itthon/20120817_Remisztzo_zsidozas_a_magyarizraeli_meccsen, letöltve: 2014.09.01.)

HVG: Román-magyar: elkezdődött a balhé Bukarestben
(http://hvg.hu/vilag/20130906_Osszecsaptak_a_magyar_drukkerek_Bukarestb/, letöltve: 2014.09.01.)

HVG: Zsidózó szurkolók miatt büntették meg az MLSZ-t
(http://hvg.hu/sport/20130108_Zart_kapuk_magyar_roman/, letöltve: 2014.09.01.)

Index: 1992: kommandósok szétverik a magyar szurkolókat Pozsonyban
(http://index.hu/belfold/tegnapiujsag/2008/09/16/1992_szlovak_kommandosok_szetverik_a_magyar_szurkolokat_poszonyban/, letöltve: 2014.07.10.)

INKEI Bence: Kösz, hogy zsidóztatok (<http://www.komment.hu/tartalom/20130109-kommentar-a-fifa-bunteteserol.html>, letöltve: 2014.09.01.)

KOVÁCS Zoltán: Barátságos zsidózás (http://hvg.hu/velemenynyuzsog/20130121_Baratsagos_zsidozas/, letöltve: 2014.09.01)

KOVÁCS Zoltán: Megint huhogtak (http://hvg.hu/velemenynyuzsog/20130409_Megint_huhogtak/, letöltve: 2014.10.18.)

Könyves Blog: A Fradi-Újpest mindig futballháború volt (http://konyves.blog.hu/2013/03/10/fradi_ujpest_449, letöltve: 2014.07.10.)

Magyar Lelátó Sportmagazin: Ultra vs. Huligán (<http://magyarlelatoblog.wordpress.com/2013/09/30/ultra-vs-huligan/>, letöltve: 2014.07.10.)

Mandiner: Csányi: a pályákon nincs helye rasszizmusnak (http://mandiner.hu/cikk/20130831_csanyi_a_palyakon_nincs_helye_a_rasszizmusnak, letöltve: 2014.10.18.)

MELCZER Zsolt: A háború megkezdődik. Sport Plusz, XXVI. évfolyam (2014.09.19.), 38. sz.

Motorsport Csatorna: Csökkent a Forma-1 nézettsége (http://www.mcsatorna.hu/hirek/2013_02_18_csokkent-a-forma-1-nezettsege, letöltve: 2014.08.18.)

NB1.hu: Fradi: két évtized, több tucat balhé (<http://www.nb1.hu/hirek/fradi-ket-evtized-tobb-tucat-balhe>, letöltve: 2014.07.10.)

Nemzeti Sport Online: NB1: az FTC-nél nem nőtt, a DVSC-nél több mint felére csökkent a nézőszám (http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/nb-i-az-ftc-nel-nem-nott-a-dvsc-nel-tobb-mint-felere-csokkent-a-nezoszam-2365705, letöltve: 2014.11.15.)

Nemzeti Sport Online: ETO: káosz a beléptetésnél, sokan inkább hazamentek (http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/gyori-eto-kaosz-a-beleptetesnel-sokan-inkabb-hazamentek-2357627, letöltve: 2014.11.15.)

Nemzeti Sport Online: FTC: feldúlt fradisták - a Reuters is a vénaszkenneréről ír (http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/ftc-feldult-fradistak-a-reuters-is-a-venaszkennerrol-ir-2368913, letöltve: 2014.11.15.)

Nemzeti Sport Online: Ha a szkennel maradt, eltűnhet a Fradi-tábor? (http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/ha-a-szkenner-marad-eltunhet-a-fradi-tabor-2363155, letöltve: 2014.11.15.)

NB1.hu: Kézikönyvet kaptak a rendezők a jelképekről (<http://www.nb1.hu/hirek/kezikonyvet-kaptak-rendezok-jelkepekrol>, letöltve: 2014.10.18.)

NB1shop.hu: Nagyon jó volt az Újpest-Frادي nézettsége a Duna TV-n
(<http://www.nb1shop.hu/hirek/nagyon-jo-volt-az-ujpest-fradi-nezettsege-duna-tv-n>, letöltve: 2014.08.18.)

Nemzeti Sport Online: Magyar zászlót égettek a Rapid-drukkerek Kolozsváron
(<http://www.nemzetisport.hu/sportszelep/magyar-zaszlot-egettek-a-rapid-drukkerek-kolozsvaron-2227789>, letöltve: 2014.11.10.)

Nemzeti Sport Online: MLSZ: a klubkártya „ártalmatlan”; lehet halasztani
(http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/mlsz-a-klubkartya-artalmatlan-de-lehet-halasztani-2359615, letöltve: 2014.10.18.)

Nemzeti Sport Online: MLSZ: az Újpestnek másfél millióba került a derbi, a Fradi is fizet
(http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/mlsz-az-ujpest-masfel-milliojaba-kerult-a-derbi-a-fradi-is-fizet-2365479, letöltve: 2014.10.18.)

Nemzeti Sport Online: MLSZ: kétmilliósz pénzbüntetés és szektorbezárás a Fradinak
(http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/mlsz-ketmillios-penzbuntetes-es-szektorbezaras-a-fradinak-2282289, letöltve: 2014.10.18.)

Nemzeti Sport Online: NB1: nézőcsúcsot hozott az FTC stadionja, csökkenés Debrecenben
(http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/nb-i-nezocsucspot-hozott-az-ftc-stadionja-csokkenes-a-dvsc-nel-2359191, letöltve: 2014.10.18.)

Nemzeti Sport Online: Nézettségi csúcsot döntött a Bayern-Real
(http://www.nemzetisport.hu/bajnokok_ligaja_2014_2015/bl-nezettsegi-csucspot-dontott-a-bayern-real-2332511, letöltve: 2014.08.18.)

Nemzeti Sport Online: Román-magyar: Nem a magyar drukkerek okoztak milliósz kárt
(http://www.nemzetisport.hu/magyar_valogatott/roman-magyar-nem-a-magyar-drukkerek-okoztak-millios-kart-a-vonaton-2278245, letöltve: 2014.09.01.)

Népszava Online: Keményíteni fog az MLSZ (<http://nepszava.hu/cikk/613142-kemenyiteni-fog-az-mlsz>, letöltve: 2014.10.18.)

Népszava Online: Nézőcsúcs = csúcsfoci (<http://nepszava.hu/articles/article.php?id=679271>, letöltve: 2014.10.18.)

Népszava Online: Tényleg nő a nézőszám? (<http://nepszava.hu/cikk/679792-tenyleg-no-a-nezoszam>, letöltve: 2014.10.18.)

Origo: Az MLSZ bekeményíti a gyalázkodó rigmusok ellen
(<http://www.origo.hu/sport/magyarfoci/20130301-aprilistol-bekemenyit-az-mlsz-a-gyalazkodo-rigmusok-ellen.html>, letöltve: 2014.10.18.)

Origo: Főváros-vidék ellentétből ered a Fradi-Újpest gyűlölet
(<http://www.origo.hu/sport/magyarfoci/20100430-fradi-ujpest-szurkolo-ellentet-leszervezett-bunyo.html>, letöltve: 2014.07.10.)

Origo: Nem zúghat az Öld meg a szerbet (<http://www.origo.hu/sport/focivilag/20130321-a-futball- lenne-a-foszereplo-a-szerbhorvat-vbselejtezon.html>, letöltve: 2014.11.24.)

Origo: Stadionon kívül még dül a futballhuliganizmus Angliában
(<http://www.origo.hu/sport/focivilag/20100825-stadionon-kivul-meg-dul-a-futballhuliganizmus-angliaban.html>, letöltve: 2014.07.10.)

Sport24: Nem lesz Erdély Magyarországé (<http://sport.hir24.hu/magyar-foci/2013/08/18/nem-lesz-erdely-magyarorszage/>, letöltve: 2014.10.18.)

Sport24: Román-magyar: balhé a stadionban is (<http://sport.hir24.hu/sportolok-a-palyan-kivul/2013/09/06/csendorokkal-csaptak-ossze-a-magyar-drukkerek-bukarestben/>, letöltve: 2014.09.01.)

Sport24: Súlyos büntetést kapott az FTC (<http://sport.hir24.hu/nb1/2013/08/22/sulyos-buntetest-kapott-az-ftc/>, letöltve: 2014.10.18.)

Sport365: Fradi-Újpest: balhé és műbalhé, ami politikával kezdődött
(<http://sport365.hu/magyar-foci/labdarugo-nb-i/fradi-ujpest-balhe-es-mubalhe-ami-a-politikaval-kezodott-minden-heten-haboru-5-resz,19809>, 2014.07.10.)

Sport365: Verciki: 2300 szurkolót érdekelt az NB1 hétvégi fordulója
(<http://sport365.hu/magyar-foci/labdarugo-nb-i/verciki-2300-szurkolot-erdekelt-az-nb-i-hetvegi-forduloja,78512>, letöltve: 2014.11.16.)

Sportgeza: A Fradi szól, hogy balhé lesz, a készenléti rendőrség nem avatkozott közben időben
(http://sportgeza.hu/futball/2013/09/23/moniz_a_stadionbezaras_erzeketlen_dontes_lenne/, letöltve: 2014.10.18.)

Sportgeza: Amerikában is téma a román-magyar
(http://sportgeza.hu/futball/2013/09/06/nyt_roman_magyar/, letöltve: 2014.09.01.)

Sportgeza: A románokat megbüntetheti a FIFA
(http://sportgeza.hu/futball/2013/09/12/buntethet_a_fifa_a_roman-magyar_miatt/, letöltve: 2014.09.01.)

Sportgeza: Bocsánatkérést követelnek Csatáry-ügyben
(http://sportgeza.hu/futball/hirek/2013/08/26/orosz_pal_is_megszolalt_a_csatary-ugyben/, letöltve: 2014.10.18.)

Sportgeza: Családok: stadionból a police.hu-ra
(http://sportgeza.hu/futball/2013/10/06/csaladok_stadionbol_a_police.hu-ra/, letöltve: 2014.10.18.)

Sport365: Ferencváros: 2 milliós büntetés az MLSZ-től (<http://sport365.hu/magyar-foci/labdarugo-nb-i/ferencvaros-2-millios-buntetes-az-mlsz-tol,61966>, letöltve: 2014.10.18.)

Sportgeza: Felismeri az FTC-Újpest rendbontóit?
(http://sportgeza.hu/futball/2013/10/04/felismeri_az_ftc_ujpest_rendbontoit/, letöltve: 2014.10.18.)

Sportgéza: Fradi-Újpest: „Nem volt nagy balhé, csak egy incidens
(<http://sport.hir24.hu/nb1/2013/09/23/fradi-ujpest-nem-volt-nagy-balhe-csak-egy-incidens/>,
letöltve: 2014.10.18.)

Sportgéza: Magyar-román zárt kapuk mögött
(http://sportgeza.hu/futball/2013/03/22/harmincket_eve_nem_vertuk_romaniat/, letöltve:
2014.09.01.)

Sportgéza: Milliós büntetés és bezárt szektorok – ezt kapta a Fradi
(<http://sport.hir24.hu/nb1/2013/09/24/millios-buntetes-es-bezart-szektorok-ezt-kapta-a-fradi/>,
letöltve: 2014.10.18.)

Sportgéza: Mindenki ütött mindenkit
(http://sportgeza.hu/sport/retrosport/2009/07/18/mit_tanultak_a_magyar_rendorok_a_bajoroktol/, letöltve: 2014.11.21.)

Sportgéza: Molinón üzentek a román szurkolók
(http://sportgeza.hu/futball/2013/03/27/molinon_uzentek_a_roman_szurkolok/, letöltve:
2014.11.10.)

Sportgéza: Zárt kapus lesz a magyar-román futballselejtező
(http://sportgeza.hu/futball/2013/01/08/zart_kapus_lesz_a_magyar-roman_vb-selejtezo/,
letöltve: 2014.09.01.)

Sportgéza: Zsidózás miatt nem lesz bűdösrománzás
(http://sportgeza.hu/futball/2013/01/09/magyar_roman_zart_kapu/, letöltve: 2014.09.01.)

SZILY László: Az elmúlt évek legnagyobb focihíre: a szurkolók zsidózása miatt zártkapus lesz a magyar-román vb-selejtező (<http://cink.hu/az-elmult-evек-legnagyobb-focihire-a-szurkolok-zsidoza-1484151>, letöltve: 2014.09.01.)

SZILY László: Spéci rasszizmusőrök lesznek a Győr Maccabi elleni focimeccsén
(<http://cink.hu/speci-rasszizmusorok-lesznek-a-gyor-maccabi-elleni-foci-741479688>, letöltve:
2014.10.18.)

ZUBOR Zsolt: Magyar-román meccs: az ultrák hangolnak, az MLSZ retteg
(http://hvg.hu/itthon/20130322_Magyarroman_meccs_a_valogatottnak_artana/, letöltve:
2014.09.01.)

Szakirodalom:

BANNON, James: Beépített huligán. Candover, 2013. Budapest

FREYER Tamás: A rendvédelmi erők harca a futball-huliganizmus ellen Magyarországon. Ph.D. értekezés, Semmelweis Egyetem Doktori Iskola, Semmelweis Egyetem, Testnevelési és Sporttudományi Kar, Nevelés- és Sporttudományi Doktori Iskola. 2004. (http://phd.semmelweis.hu/mwp/phd_live/vedes/export/freyertamas.d.pdf, letöltve: 2014.07.10.)

Hadas Miklós-Karády Viktor: Futball és társadalmi identitás* Adalékok a magyar futball társadalmi jelentéstartalmainak történelmi vizsgálatához (<http://www.c3.hu/scripta/scripta0/replika/1718/hadas.htm>, letöltve: 2014.06.05.)

GIULIANOTTI, Richard-BONNEY, Norman-HEPWORTH, Mike: Football, violence & social identity. Routledge, 1994. London.

Kövesdi, Gábor: A sportesemények vonzereje a fogyasztók számára. Szakdolgozat, BCE Gazdálkodástudományi Kar, Marketing és Média Intézet. 2011. 25. (http://publikaciok.lib.uni-corvinus.hu/publikus/szd/Kovesdi_Gabor.pdf, letöltve: 2014.06.05.)

NÉMETH Nóra: A Heysel-tragédia (<http://mipszi.hu/cikk/090708-heysel-tragedia>, letöltve: 2014.07.10.)

SPAAIJ, Ramón: A Comparison of Six Western European Football Clubs. Vossiuspers Uva – Amsterdam University Press, 2006. Amszterdam.

Prof. SZABÓ János: Futballhuliganizmus. PolgArt, 2003. Budapest.

SZABÓ János: A siker parazitái (<http://www.valosagonline.hu/index.php?oldal=cikk&cazon=103&lap=0>, letöltve: 2014.07.10.)

SZEGEDI Péter: A gyűlölet tengere. Századvég. 2006, 42.

SZEGEDI Péter: Rúgd szét, lökd föl, tipord le! Futball-huliganizmus a századfordulótól a harmincas évekig. Népszabadság 2003.03.08.

The Report of the Hillsborough Independent Panel (www.official-documents.gov.uk, letöltve: 2014.07.10.)

TSOUKALA, Anastassia: Football hooliganism in Europe, Security and Civil Liberties in the Balance. Palgrave MacMillan, 2009. Párizs.

Vas Gábor: Futballhuliganizmus itthon és külföldön: csürhecsörte (http://magyarnarancs.hu/belpol/futballhuliganizmus_itthon_es_kulfoldon_csurhecsorte-62087, letöltve: 2014.07.10.)